

Aktivno državljanstvo in domovina

ZAKAJ IN KAKO
PRAZNOVATI V ŠOLI?

PRIROČNIK ZA UČITELJE OSNOVNIH ŠOL

AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO IN DOMOVINA

ZAKAJ IN KAKO PRAZNOVATI V ŠOLI?

PRIROČNIK ZA UČITELJE OSNOVNIH ŠOL

Ljubljana, 2014

Aktivno državljanstvo in domovina

ZAKAJ IN KAKO PRAZNOVATI V ŠOLI?

Priročnik za učitelje osnovnih šol

E-knjiga

<i>Avtorice:</i>	Verica Šenica Pavletič, Marija Pevec, Špela Čekada Zorn, Andreja Dobnikar
<i>Jezikovni pregled:</i>	Nataša Purkat, Lektor'ca
<i>Uredil:</i>	dr. Vladimir Prebilič
<i>Oblikovanje:</i>	Tina Žen
<i>Fotografije:</i>	Shutterstock, Muzej novejše zgodovine Slovenije, Gorenjski muzej, Zavod za turizem in kulturo Kranj, Banka Slovenije
<i>Računalniški prelom:</i>	Present

Podatki o prvi izdaji gradiva – elektronska knjiga:

<i>Izdal in založil:</i>	Zavod RS za šolstvo
<i>Predstavnik:</i>	dr. Vinko Logaj
<i>Urednica:</i>	Nataša Purkat, Lektor'ca
<i>Objavljeno</i>	
<i>na spletnem naslovu:</i>	http://www.zrss.si/pdf/ADD-zakaj-in-kako-praznovati-v-soli.pdf

Ljubljana, 2014

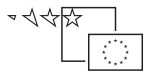
Prva izdaja

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Operacijo delno financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.3:394.21(035)(0.034.2)
394.21(497.4)(0.034.2)

AKTIVNO državljanstvo in domovina. Zakaj in kako praznovati v šoli? [Elektronski vir] : priročnik za učitelje osnovnih šol / avtorice Verica Šenica Pavletič ... [et al.] ; uredil Vladimir Prebilič. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2014

ISBN 978-961-03-0343-5 (pdf)
1. Šenica Pavletič, Vera 2. Prebilič, Vladimir
277387264

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja gradiva ni dovoljeno reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršen koli pomnilniški medij) oblike reprodukcije.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR – ZAKAJ PRIROČNIK?	7
VLOGA IN POMEN PRAZOVANJA	9
VLOGA UČITELJA PRI PRAZNOVANJU DRŽAVNIH PRAZNIKOV	13
VLOGA DOMOLJUBJA V SODOBNEM ŠOLSKEM OKOLJU – ŠTUDIJA PRIMERA ...	15
ZAKAJ TA PRAZNIK?	17
DAN SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI, 26. DECEMBER	17
SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK, 8. FEBRUAR	24
DAN DRŽAVNOSTI, 25. JUNIJ	30
VAJE	43
DAN SAMOSTOJNOSTI	43
PREŠERNOV DAN, SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK	54
SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA	65
PROJEKTNI DAN NA PREDMETNI STOPNJI – SLOVENIJA, MOJA DOMOVINA.	75

PREGOVOR – ZAKAJ PRIROČNIK?

K nastanku takšnega priročnika nas je spodbudilo kar nekaj dejstev. Najprej so bile to ugotovitve številnih raziskav, ki smo jih izvajali v letih 2008, 2010 in 2012 med mladimi na ravni osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. Cilj raziskav je bil ugotoviti razumevanje in izražanje domoljubja ter preveriti vsaj osnovno državljansko pismenost mladih. Če se osredotočim predvsem na drugo, potem rezultati izkazujejo počasno, a vztrajno upadanje motivacije mladih pri spoznavanju delovanja naše države, nizki stopnji zaupanja vanjo, kar se nato jasno kaže v odnosu do države in njenih simbolov. Ker je koncept aktivnega državljanstva popolnoma neločljivo povezan ali celo pogojuje razvoj demokracije v vseh družbah po svetu, je to vprašanje več kot nujno obravnavati. Še več, nujno je kaj spremeniti, in to predvsem med mladimi, sicer se bo prepad med državo in njenimi državljani še poglobil, nezaupanje bo še večje in v prihodnosti se nemara kar samo ponuja vprašanje o smiselnosti države.

Ker ta dejstva niso nastala v nekaj letih in ker se jih pravzaprav zavedamo vsi udeleženi v socializaciji mladega človeka, so bili v preteklosti storjeni različni poskusi in koraki, ki bi predstavljeno stanje spremenili. V ta namen je bila, vsaj tako sam razumem pobudo pristojnega ministrstva, sprejeta odločitev, da se na področju zaznamovanja državnih praznikov po osnovnih in srednjih šolah zapove nujno praznovanje treh najpomembnejših praznikov, povezanih z utemeljitvijo samostojne in neodvisne Republike Slovenije, ob tem se opredeli slovenska narodna identiteta, in sicer v okviru utemeljitve slovenskega jezika kot povsem enakovrednega drugim v Evropi. Vendar takšna odločitev ni bila pospremljena s priporočili, gradivi ali kakšnimi drugimi oblikami bodisi formalnega ali neformalnega izobraževanja učiteljev kot pripravljavcev in izvajalcev proslav. Tako kot to velja za poučevanje domoljubnih vsebin in vsebin aktivnega državljanstva, so učitelji prepuščeni lastni inovativnosti, motivaciji in sodelovanju s sodelavci oziroma vodstvom šole. Na začetku omenjene raziskave so v nekem obsegu zajele tudi učitelje, ki so sami izpostavili: preveč obremenitev pedagogov (čedalje več nalog, ki nimajo veliko skupnega s poučevanjem) z vsakodnevnim šolskim delom, pomanjkanje bolj jasnih navodil in pričakovanj tako resornega ministrstva kot vodstev šol ter ne nazadnje gradiv, ki bi omogočala izdelavo primerne priprave za učiteljico ali učitelja, izvedbo razredne ure in z njo seznanitev učencev s temo praznovanja. Posebno poglavje nedvomno ostaja izved-

ba dogodka. Pristopi so lahko različni, kljub temu se je prav seznaniti z nekaterimi dobrimi praksami.

In prav to je namen tega priročnika. Uporabniku omogoča najprej nekaj uvodnih razmišljanj o vlogi praznovanja v sodobnih družbah, saj nas želijo nekateri liberalni pristopi in pogledi prepričati o nepotrebnosti ali celo oviranju nadaljnega razvoja multikulturne družbe, kjer ni prostora za domoljubje, domovino in nacionalne države. Sledi kratka vsebinska predstavitev posameznega praznika, ne zaradi podcenjevanja znanja učiteljev, temveč za osvežitev in vsaj osnovno poenotenje razumevanja prelomnih dogodkov slovenske zgodovine in naroda. Seveda se zavedamo obsežnosti in kompleksnosti, zato si želimo le, da bi čim več učiteljev samostojno dodatno nadgradilo vedenje o temeljni, poročevalski predstavitvi posameznega praznika v tem priročniku. Da bi vsaj deloma razbremenili učitelja, smo v gradivo vključili tudi primere učne ure in priprav na razredne ure, ker smatramo, da je nujno pred praznovanjem učence pripraviti na pomen posameznega praznika in zagotoviti motivacijo za njihovo aktivno sodelovanje pri pripravi in izvedbi praznovanja. Ob tem velja opozoriti na različne vaje in načine, kako zabavno spoznavati slovensko zgodovino in presežke slovenskega naroda. Prepričan sem, da bo priročnik v pomoč, vsekakor pa je to lahko začetek in spodbuda za nadgradnjo vedenja in razumevanja ter predvsem priložnost za pripravo in izvedbo praznovanj omenjenih treh državnih praznikov po slovenskih osnovnih šolah. Tudi tako se krepi odnos do države, družbe, katere del smo, in omogoča aktivno sodelovanje mladih pri oblikovanju lastne prihodnosti po njihovih pričakovanjih in meri.

Vladimir Prebilič

VLOGA IN POMEN PRAZNOVANJA

V sodobnem svetu je čedalje več dvoma o nujnosti obstoja oziroma razločevanja med narodi. Vse več je razmišljanj o oblikovanju evropskega in celo globalnega državljana. Številni koncepti celo predstavljajo domovinsko razmišljanje, obstoj narodnih in nacionalnih identitet kot oviro nadaljnega razvoja sodobnim družbam. Vendar se že pri evoluciji evropskih integracij kaže vsa pretiranost in prevrednotenje takšnega razmišljanja. Pravzaprav je prav obratno. Države stare celine vse bolj in vse več pozornosti, časa in virov namenjajo vzgajanju in ustvarjanju nacionalne identitete. Česar pa ne smemo in ne moremo razumeti kot vzgajanje deviantnih nacionalističnih čustev in različnih vrst šovinizmov. Gre le za razumevanje lastnega naroda, njegovih dosežkov in vzpostavitev notranjega zadovoljstva z dejstvom smiselnosti obstoja. Prav to so prvine domoljubja, ki se povezuje z razumevanjem domovine kot bistva tega pojma. Seveda moremo domovino razumeti tudi kot življenjski prostor naroda, ki ga do neke mere ozemlje tudi opredeljuje. Pa vendar so za zahodni model naroda poleg že omenjenega ozemlja značilni še skupni miti, zgodovinski spomin, kultura, zakonske pravice in dolžnosti, skupno gospodarstvo. Tako se izoblikuje temelj narodne identitete, torej tisto, kar lahko imenujemo skupni imenovalec neke skupnosti, kar je hkrati vir za razločevanje te iste skupnosti od drugih. Kadar narodu uspe institucionalizirati svoj obstoj v okviru države, postane nacija. Vsi narodi tako niso tudi nacije, medtem ko je bila večina nacij najprej narodov. Hkrati s tem procesom narodna identiteta preraste v nacionalno, torej tisto, ki je izpolnjena tudi z elementi državnosti. Vendar tako kot za narodno velja tudi za nacionalno identiteto, da ni prirojena, temveč se oblikuje z vzgojo (Seton-Watson, 1977) in raste s samozavedanjem okolja, v katerem obstaja narod oziroma nacija. Vsi se strinjamo, da je šola izjemno pomemben element vpliva oblikovanja in rasti mladega človeka, zato jo lahko dojemamo kot enega izmed temeljnih ideoloških aparatov države, ki nosi velik del odgovornosti za reprodukcijo nacionalne identitete, torej za socializacijo državljanov. Obvezni standardizirani javni šolski sistem reproducira homogeno kulturo in nacionalno pripadnost v okviru ideala enotnosti (Smith, 2007). In obratno, nedejavnost na področju identitetne socializacije vsekakor vodi v narodno entropijo, ki je izkazuje v narodni ali nacionalni apatičnosti ter državljanski neaktivnosti. Ta pa je pomemben element ogrožanja delovanja demokracij, saj te temeljijo na vsestranskem sodelovanju vsakega člana skupnosti.

Posebej velja izpostaviti občutek identifikacije z izvornim narodom med migranti. Čeprav niso nikdar živeli v matični državi in niso bili podvrženi družbenemu procesu privzganja nacionalne identitete, čutijo pripadnost in se identificirajo z matično državo. Gre za vpliv primarnega okolja, torej za primarno družinsko socializacijo, ki temelji na emocionalnih elementih, in sicer na tradiciji, kulturi, jeziku ... To nas pripelje do ugotovitve, da narodnosti in narodne identitete na moremo in ne smemo enačiti s pojmom državljanstva, ki ga Južnič (1993) opredeljuje kot vir identitete, ki veže posameznika na državo. Pri tem opaža, da se nacionalna identiteta čedalje bolj meri v okviru državljanstva, ki je podvrženo birokratski presoji, temelječi na primer na osebnih dokumentih. Ob tem ne gre pozabiti negovanja simbolizma kot ene izmed funkcij države. Ta emocije državljanov spodbuja k uporabi simbolov, kot sta na primer zastava in himna, praznovanju državnih praznikov, poudarjanju pripadnosti naciji ob uspehih športnikov ipd. Naštete državne rutine se pojavljajo v funkciji slavljenja države in krepitve občutka pripadnosti neki skupnosti – državi. S tem se ustvarjajo vezi med državljani, ki temeljijo na skupnih simbolih, vrednotah, tradiciji, obredih, slovesnostih ... Simboli, rituali in vedenja (zaznamovana s simboli) so izjemno pomembno sredstvo oblikovanja skupnosti (Bourdieu, 1997). Lastnosti ali narava simbolov se ustvarja z interakcijo. Simboli torej niso refleksija dogajanja zunaj njih, ampak so konstrukt percepcij in izkušenj (Taylor, 1986). Kot povezovalni dejavnik v okviru državnih meja oziroma na nacionalni osnovi so potrebne zgodbe, tradicije, mitologija ter zaznamovanje prelomnih zgodovinskih dogodkov in herojev, ki so žrtvovali svoje življenje za državo in narod (Featherstone, 2011).

Vsaka komunikacija se nujno dogaja v simbolnem smislu. Komunikacije zunaj simbolnega ni. Samo v okviru simbolnega je mogoče vstopiti na pot civilizacije in kulture. Tako je tudi vzgoja imanentni del kulturnega in civilizacijskega delovanja človeka, ki je prav gotovo najpomembnejši del enotnega problemskega sklopa, opredeljenega kot preoblikovanje sveta golih čutnih vtisov v svet simbolnega izraza (Pavletič, 2008). Tudi razni proizvodi kulture, kot so na primer jezik, mit, religija, umetnost in znanost, so načini preoblikovanja sveta golih čutnih vtisov v svet simbolnega izraza, toda vzgoja, to naj poudarim še enkrat, ima pri tem preoblikovanju osrednje mesto. Kako torej v vzgoji osmisliti simbolni izraz oziroma kategorijo: domovina. Ali lahko človek postane človek oziroma ali je prenos človeškosti na človeka mogoč brez izražene simbolnega izraza domovina? V antični Grčiji, na izvoru evropske civilizacije in kulture, odgovor ni bil pritriljen. Platon je v dialogu Protagoras, kjer povzema mit, danes ga opredeljujemo kot mit o nastanku kulture, zapisal, da mesta brez *dike* in brez *aidós*¹ ne morejo obstati. *Dike* pomeni pravni čut ali pravica, *aidós* pa pravna

1 »Pravni čut in pravna zavest« je prevod prevajalca Tavčarja v: Platon (1966). Protagoras. Maribor: Obzorja. Prevod Kocijančiča pa je »pravica in sram« v: Platon (2006). Zbrana dela I. in II. del. Celje: Mohorjeva družba.

Drugi prevodi za *δίκη* so:

1. običaj, navada, šega, način, usoda;
2. pravo, pravica, pravičnost;
3. pravosodje, pravosodno postopanje, sodba, razsodba, pravda, prepir, tožba, sodna obravnava;
4. kazen, globa, povračilo.

zavest ali sram (Pavletič, 2011). Takrat še ni bilo razlike med mestno državo ali polisom in domovino. Polis in domovina sta pomenila isto, razlike med domovinsko in državljansko vzgojo ni bilo. Platon je ob koncu navedbe mita zapisal:

Hermes je tedaj vprašal Zeusa, kako naj vdihne ljudem pravni čut in nravno zavest. »Ali naj podelim te dve prav tako kakor umetnosti in obrti? Te so namreč takole razdeljene: nekdo, ki je doma v zdravniški vedi, ustreza kopici laikov, in enako je z drugimi izvedenci. Naj mar prav tako vsadim med ljudi tudi polisno zavest in pravičnost ali pa naj ju razdelim med vse?« »Kar med vse,« je odvrnil Zeus, »in vsi naj ju bodo deležni! Saj ne morejo obstati mesta, ko bi bili le-ti dani samo peščici, kakor je to z drugimi vednostmi.« (Prt. 322c–d)

Hobsbawm (1997) je opredelil pomen nacionalnih praznikov za ohranjanje t. i. tradicije naroda. V večini držav z osrednjim državnim praznikom (pri čemer je treba ločiti verske praznike od drugih) slavijo vstajo, revolucijo, vojno zmago ipd., torej dogodek, ki je pomembno oblikoval narodno zavest in pripadnost ter pomembno prispeval k oblikovanju narodne identitete. Pomembnejši državni prazniki pripovedujejo zgodbo. Zgodbo o uporu, vstaji, zatiranju in odrešitvi, skratka zgodbo, ki temelji na čustvih in ustvarja občutek pripadnosti neki državi. Prazniki so rituali, ki se ponavljajo iz leta v leto in pomenijo simbolno komunikacijo med državljani in državo (Simonič, 2009). Ritualno zaznamovanje takšnih praznikov ima vlogo obujanja spomina in čustev ter reprodukcije pripadnosti. Ob tem praznovanje ne učvrsti le medsebojne povezanosti, ampak tudi povezanost ljudi s sistemom/državo ne glede na njihovo osebno prepričanje (Kertzer, 1988). Politični ritual praznika ima zgodovinsko referenco in torej utrjuje spomin na dogodek, ki igra pomembno vlogo pri utrjevanju skupne nacionalne identitete (Simonič, 2009).

Pregled praznikov na slovenskem ozemlju kaže, da so v večini obdobj častili vojaške zmage in z njimi povezane narodne heroje (npr. generala Maistra), kulturnike (npr. Prešerna), verske in politične dogodke, v času monarhije pa tudi pomembne dogodke, povezane s cesarsko družino. V samostojni Sloveniji sta osrednja državna praznika dan samostojnosti in enotnosti ter dan državnosti, ki sta v širši javnosti slabo poznana (Simonič, 2009), medtem ko slovenska mladina (osnovno- in srednješolci) oba praznika pozna malce bolje. Vsakoletno ponavljanje rituala (državne proslave) torej še ne zagotavlja povezanosti ljudi z državo in sprejetja nekega dogodka kot pomembnega v očeh ljudstva (Simonič, 2009). Simonič navaja, da je glede na podatke dan samostojnosti in enotnosti (dan plebiscita) bolj usidran v zavest ljudi, vendar meritve med slovensko mladino ne kažejo značilnih razlik v poznavanju obeh temeljnih državnih praznikov. Veliko zadrege se izkaže pri (ne)poznavanju ali ločevanju med dnevom državnosti in dnevom samostojnosti in enotnosti, kar je nedvomno posledica zelo omejenega poznavanja pomena dogodkov obeh praznikov. Zato med najbolj prepoznavnimi prazniki ostajata kulturni praznik, Prešernov dan, in verski praznik, božič.

Tabela 1: Poznavanje praznikov

	Raziskava – osnovne šole	Raziskava – srednje šole	Raziskava – osnovne šole	Raziskava – srednje šole	Delova anketa
	2010	2010	2012	2012	2005
<i>N</i>	881	928	915	964	684
Slovenski kulturni praznik	70,5	88,1	79,1	89	88
Dan državnosti	50,5	60,5	46,2	54,8	33,5
Vrnitev Primorske k matični domovini	42,1	55,6	47,3	54,8	
Dan reformacije	57,5	69,6	61,3	74,3	40
Dan Rudolfa Maistra	39,9	51,8	45,5	53,6	
Božič	84,9	93,6	89,9	94,6	
Dan samostojnosti in enotnosti	44,6	53,6	48,1	47,2	46

Vladimir Prebilič

Viri:

- Hobsbawm, Eric (1997) Nations and nationalism since 1780: Programme, myth and reality, Cambridge University Press.
- Simonič, Peter (2009) Kaj si bo narod mislil?: Ritual slovenske državnosti, Znanstvena založba filozofske fakultete, Ljubljana.
- Kertzer, David (1988) Ritual, politics and power, Yale University Press.
- Featherstone, Mike (2011) Global Culture: nationalism, globalization, and modernity: a theory, culture & society, Sage Press, London.
- Južnič, Stanislav (1993) Identiteta. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Seaton-Watson, Hugh (1980) Nacije i države: ispitivanje porijekla nacionalizma, Globus, Zagreb.
- Seton-Watson, Hugh (1977) Nations and States. An Enquiry into the Origins of Nations and the Politics of Nationalism. Colorado: Westview Press.
- Smith, Anthony David (2007) Nacionalizem: teorija, ideologija in zgodovina, Knjižna zbirka Krt, Ljubljana.
- Platon (1966) Protagoras, Obzorja, Maribor.
- Platon (2006) Zbrana dela, Celjska Mohorjeva družba, Celje.
- Taylor, Donald (1986) Two Faces of Identity: The »I« and »We«, Journal of Social Issues, Letnik 42, številka 2, str. 81–98.
- Bourdieu, Pierre (1997) Outline of a theory and practise, Cambridge University Press.

VLOGA UČITELJA PRI PRAZNOVANJU DRŽAVNIH PRAZNIKOV

Odnos vsakega Slovenca do slovenske države in slovenskega naroda se kaže med drugim tudi kot rezultat vzgoje in izobraževanja različnih vzgojnih in/ali izobraževalnih institucij od vrtca. V osnovni in srednji šoli je domovinska in državljanska vzgoja del ciljev učnega načrta predvsem družboslovno usmerjenih učnih predmetov. Ker vzgoja in izobraževanje ne bi smeli biti nikdar ločeni kategoriji, je torej naloga vsakega učitelja, da poleg podajanja izobraževalnih vsebin učence vzgaja v smislu ozaveščanja in ponotranjenja različnih vrednot. Med njimi je prav gotovo tudi pozitiven in spoštljiv odnos do doma in, širše, do domovine in države, kar ni le naloga posameznih učiteljev, temveč celotne šole, česar se mnogi strokovni delavci šole premalo zavedajo in prelagajo to nalogo le na nekatere učitelje.

Ena izmed oblik izkazovanja domoljubja in spoštovanja slovenske države je tudi praznovanje (s šolsko prireditvijo) treh slovenskih državnih praznikov, ki je bila uvedena kot obvezna v šolskem letu 2012/2013. Kot je pokazala praksa, je v večini primerov to kar nekako dodeljeno učiteljem slovenščine, domovinske ter državljanske kulture ter etike oziroma zgodovine. Naložena oziroma zaupana zadolžitev vsekakor ni lahka, zato je prva naloga vsakega učitelja, ki takšno prireditev organizira, da ve, kaj želi s prireditvijo »povedati«, in katera čustva želi iz prisotnih privabiti. Domoljubje je vsekakor čustvo, ki ne tekmuje z drugimi čustvi in jih nikoli ne prezira, tako si zagotavlja veljavo in verodostojnost. Čeprav govorimo o čustvu, ne smemo zaobiti znanja o lastni domovini; o njeni zgodovini, značilnostih in posebnostih, ki oblikujejo narodno edinstvenost, o dosežkih njenih prebivalcev na različnih področjih, kulturni in naravni dediščini in pomenu ohranjanja narodne tradicije. Zaradi vsega naštetega je slovenski narod obstal in uresničil tisočletne sanje o samostojni slovenski državi. Da bi bil cilj vzgajati naše mlade v lojalne državljane in ponosne domoljube lahko čim bolj uresničen, morajo imeti osnovno znanje o Slovencih, Sloveniji in nastanku samostojne slovenske države vsi učitelji, ne glede na to, kateri šolski predmet učijo. Le znanje ni dovolj, pomembna sta empatija in narodni ponos, a hkrati zavest, da v Sloveniji živijo tudi pripadniki drugih narodov, ki jim Slovenija pomeni najmanj državo, v kateri bivajo, morda tudi dom in celo domovino.

Šolske prireditve ob treh državnih praznikih, ki zaznamujejo pomembne dogodke iz naše narodne zgodovine in poudarjajo našo kulturno samobitnost, so vsekakor priložnost, ko učenci lahko razmišljajo o svoji domovini oziroma državi, v kateri živijo, ji izrazijo spoštovanje, hkrati se o njej in o slovenski zgodovini ter kulturi tudi nekaj novega naučijo in se kot aktivni državljani vključijo v širše družbeno okolje. Če bomo učitelji med njimi vzbudili tovrstno zanimanje, bomo na dobri poti, da bodo prihodnje generacije slovenskih državljanov zdravo samozavestne, hkrati nacionalno strpne, brez kakršne koli potrebe po poniževanju drugih, saj je to nujno v svetu, ki je čedalje bolj globalen in kjer na istem prostoru sobivajo pripadniki različnih narodov oziroma etničnih skupin.

Špela Čekada Zorn

VLOGA DOMOLJUBJA V SODOBNEM ŠOLSLEM OKOLJU – ŠTUDIJA PRIMERA

Kot primer dobre prakse in nemara v razmislek drugim smo se odločili predstaviti sistemski pristop osnovne šole Savsko naselje v Ljubljani, kjer so se v zadnjih letih načrtno lotili vzgajati učence v odnosu do domovine v vseh njenih pomenskih razsežnostih. Cilj prispevka ni poudarjanje pouka družboslovnih predmetov v osnovni šoli, kot so družba, zgodovina ali državljanska in domovinska vzgoja in etika, ampak spoznavanje lastne domovine v vsej zgodovinski, geografski, kulturni, etnološki in naravni lepoti, vzgoja v odnosu do vsega, kar je domovina bila, je in morda bo, oblikovanje pripadnosti k domovini, možnosti oblikovanja in predstavljanja domovine navzven itd., kar je vpeto v šolski vsakdanjik OŠ Savsko naselje tako v okviru obveznega kot razširjenega programa dela.

Domovina ni samo trenutno dogajanje v družbi, domovina je mnogo več. Naša dolžnost kot pedagoških delavcev je, da otrokom poskusimo domovino čim bolj osmisliti, jim predstaviti pojem kot del vsakega naše skupnosti in jo, kolikor je mogoče, približati. Cilj tega dela naj bo poglobitev empatije in, če je le mogoče, ponotranjenje naše domovine. Tako jo bodo vzeli za svojo, do nje čutili pripadnost, bili nanjo ponosni in jo znali tudi predstavljati. Ljudje smo družabna bitja, vsi potrebujemo občutek, da nekam pripadamo, da smo del nečesa; v našem primeru je to domovina. Ali imamo odrasli pravico otrokom to vzeti oziroma ne narediti ničesar, da se to ne bi zgodilo? To bi bila največja napaka naše vzgoje in izobraževanja ter težko popravljivo dejanje z dolgoročnimi posledicami za obstoj in razvoj naše domovine.

V Evropi danes lahko govorimo tudi o dveh domovinah, saj je v širšem smislu Evropa naša razširjena domovina tudi s svojo kulturo in zgodovino, ki seže v antiko (legenda o Evropi – Kako je Evropa dobila ime). Z globalizacijo svet postaja manjši in ko zapustimo Evropo, nas domovinska čustva vežejo ne le na Slovenijo, ampak tudi na Evropo.

Da smo na šoli začeli razmišljati o celostni vzgoji učencev in njihovem odnosu do domovine, so pripomogli številni dogodki in razmere. Zlasti so nas kot pedagoge negativno presenetili oblika in raven medsebojnega komuniciranja mladih, ki so uporabljali številne popačenke in tujke, njihovo dopisovanje po elektronskih medi-

jih z besediščem, ki ga težko razbereš, njihov odnos do šole in njenega prostora, nezainteresiranost sodelovanja na prireditvah in za lokalno okolje, v katerem živijo, ter odnos do domovine. Opazovali smo čedalje večje vrednotenje tujega, vključno z oblačenjem, prehrano, glasbo itd. Hitro smo ugotovili nujnost svojega posredovanja v teh razmerah. Da v svoji mladi državi nimamo izdelanega odnosa do lastnega jezika in narodne kulture, da nas ogroža narodna mlačnost, ravnodušnost in nezainteresiranost do vrednot, ki bi nam morale biti nekaj nedotakljivega, se nam je zdelo nedopustno. Svojo državo in vzgojo mladih moramo peljati po poti zgodovinskega spomina. Slovenski otroci ne smejo lebdeti na popolni odsotnosti čustev do domovine in nezdelanega odnosa do slovenskega jezika, kulture in zgodovine, iz katerega izhajajo malodušje, pasivnost, brezbriznost in izguba občutka lastnih korenin. Smo mestna šola in nacionalna in verska sestava naših učencev je zelo pestra. To je posebnost šole, zato smo domovinsko vzgojo naravnali tudi tem dejstvom primerno.

Na začetku naše poti smo postavili ugotovitev: naši učenci premalo poznajo domovino Slovenijo, ne glede na to, ali je Slovenija njihova rojstna domovina ali ne.

Sledila so vprašanja:

1. Kaj lahko pri tem naredimo kot šola?
2. Kdaj lahko začnemo domovinsko vzgojo? Morda že ob vstopu v šolo, torej že na začetku 1. razreda?
3. Domovinsko vzgojo učencev razvijati samo v učilnici (varno šolsko okolje) ali domovinsko vzgojo prenesti tudi v nezaščiten realno okolje lokalne skupnosti?
4. Kako se bomo lotili razvijanja domovinske vzgoje, da ne bomo pri učencih dosegli nasprotnega, neželenega, odklonilnega učinka?

Odločili smo se, da bomo domovinsko vzgojo razvijali po načelu od spodaj navzgor in od znotraj navzven. To pomeni, da smo domovinsko vzgojo začeli že v prvem razredu in jo nadaljevali do devetega razreda. Skupaj z učenci jo bomo razvijali po načelu dobrih zgledov in na načine, ki so njim blizu. Ne bomo pa ostajali za zaprtimi šolskimi stenami, ampak bomo šolska vrata široko odprli in k sodelovanju povabili tudi starše, stare starše, krajanje in druge prijatelje naše šole, ki bi bili zainteresirani sodelovati s šolo na področju domovinske vzgoje. To, da odpiramo šolska vrata na široko, pravimo, da sledimo načelu odprtega izobraževanja. Domovinsko vzgojo gradimo od začetka z razvijanjem občutka pripadnosti k šoli, lokalni skupnosti, mestu, državi in Evropi. Bodi ponosen na to, kdo si, kaj si in od kod prihajaš.

Verica Šenica Pavletič

ZAKAJ TA PRAZNIK?

DAN SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI, 26. DECEMBER

26. decembra praznujemo državni praznik, dan samostojnosti in enotnosti. Tedaj smo Slovenci s plebiscitom 23. decembra leta 1990 opredelili, da želimo živeti v samostojni in neodvisni državi. To je eden najpomembnejših mejnikov v osamosvajanju naše države, saj so dogodki, povezani z decembrskim praznikom, pol leta pozneje pripeljali do dokončne osamosvojitve Slovenije. Do septembra 2005 se je praznik imenoval dan samostojnosti, a je bil ob spremembi Zakona o praznikih in dela prostih dnevih dopoljen z »in enotnosti«, ker smo Slovenci na dan plebiscita pokazali največjo mero enotnosti v svoji zgodovini.

Da bi razumeli pomen in veličino praznika samostojnosti in enotnosti, se je treba ozreti v zgodovino, najmanj v 80. leta 20. stoletja. Takrat je bila Slovenija del Socialistične federativne republike Jugoslavije, ki je bila večnacionalna država šestih republik: Socialistične republike (v nadaljevanju: SR) Slovenije, SR Hrvaške, SR Bosne in Hercegovine, SR Srbije, SR Črne gore in SR Makedonije ter dveh avtonomnih pokrajin, Vojvodine in Kosova, ki sta pripadali SR Srbiji. Državo je do smrti leta 1980 vodil Josip Broz - Tito, ki je bil temeljni povezovalni člen med narodi države. Bil je predsednik države, vodja komunistov in poveljnik Jugoslovanske ljudske armade (v nadaljevanju: JLA). Jugoslovanski politični vrh se je zavedal Titove moči, zato je po njegovi smrti uvedel slogan »tudi po Titu Tito«, s čimer bi ohranili staro stanje s popolno oblastjo Zveze komunistov Jugoslavije (ZKJ), a so se ideje zrušile zaradi gospodarske krize (inflacija, veliko brezposelnih, slabe plače, korupcija itd.) in naraščajoče nacionalne napetosti med narodi. Republikli Slovenija in Hrvaška sta zagovarjali koncept bolj ohlapne federacije, medtem ko so se predvsem Srbi s Slobodanom Miloševićem na čelu zavzemali za centralizem s poudarjeno vlogo največjega naroda v SFR Jugoslaviji. Na tej osnovi se je hitro začel razvijati koncept srbske hegemonije in Velike Srbije. Vse bolj očitno je postajalo, da se v Jugoslaviji skupna identiteta južnoslovanskih narodov ne bo izoblikovala.

Povsem drugačen miselni in kulturni tok se je odvijal v Sloveniji, čeprav je bila tedaj še popolnoma integralni del jugoslovanske federacije. V nasprotju z dogodki v Srbiji in poskusom jugoslovanskih političnih elit, ki so tudi z ostrejšimi ukrepi želele poenotiti različne narode, so se na Slovenskem razvijala in postajala čedalje bolj dejavna

razna civilnodružbena gibanja in društva, ki so se v tesnem sodelovanju s krogom intelektualcev zavzemala za svobodo misli in govora. Pojavilo se je močno mladinsko umetniško gibanje, delovali so mladinski časopisi in kritični intelektualci, ki so ob podpori Društva slovenskih pisateljev ustanovili časopis Nova revija. V njem so svoj prostor našli kritični prispevki o jugoslovanskem režimu in kulturi ter razmišljanja o nujnosti samostojne in neodvisne Slovenije. Prva, zelo jasna zahteva po slovenski neodvisnosti je bila zapisana v 57. številki Nove revije, ki je izšla februarja 1987. V njej so bili objavljeni prispevki skupine slovenskih izobražencev, katerih osnovna misel je bila, da mora slovenski narod živeti v svoji, lastni državi in o svoji prihodnosti odločati samostojno. Naslednje leto maja je bil aretiran Janez Janša, nato pa še David Tasić, Franci Zavrl in Ivan Borštner. Prvi trije so bili sodelavci revije Mladina, Borštner pa podčastnik Jugoslovanske ljudske armade. Obtoženi so bili izdaje vojaške skrivnosti, a proces proti četverici je le še okrepil množične zahteve po demokratizaciji slovenske družbe. Slovenija se je začela osamosvajati tudi na vojaškem področju in marca 1991 je slovenski parlament sprejel zakon, po katerem je slovenskim nabornikom prenehala vojaška obveznost v JLA. Konec 80. let so bile ustanovljene prve opozicijske stranke (do takrat je imela monopol Zveza komunistov), kar je pomembno vplivalo na demokratizacijo in osamosvajanje. S tem je bil storjen ogromen korak v smeri političnega pluralizma, ki je napovedoval demokratičen razvoj slovenske družbe in nastajajoče države.

Zelo pomemben dogodek v osamosvajanju je bilo protestno zborovanje leta 1989 (zaradi druge aretacije Janeza Janše), na katerem je pesnik Tone Pavček prebral **Majniško deklaracijo**, v kateri so bile temeljne zahteve:

- spoštovanje človekovih pravic in svoboščin,
- demokracija in
- suverena država, ki naj samostojno odloča o povezavah z drugimi narodi.

Osamosvajanje in demokratizacija družbe sta se nadaljevala. Marca 1990 je Slovenija razglasila gospodarsko samostojnost, aprila pa izvedla prve demokratične in večstrankarske volitve po drugi svetovni vojni, na katerih so zmagale stranke, povezane v Demokratično opozicijo Slovenije, Demos. Njena zmaga je bila vsebinsko zasnovana na programu Zedinjena Slovenija. Postavila je prvo demokratično vlado v Sloveniji pod vodstvom Lojzeta Peterleta (tedaj član stranke Slovenski krščanski demokrati), ki je poudaril, »da hočemo biti Slovenci sami svoji gospodarji in gospodarji na svojem«. Isto leto so potekale tudi volitve v predsedstvo SR Slovenije, tedaj kolektivni organ v vlogi funkcije predsednika republike. Za predsednika predsedstva sta se na neposrednih tajnih in demokratičnih volitvah pomerila kandidata Jože Pučnik in Milan Kučan, ki je tudi zmagal.

Ob čedalje večji nezmožnosti, da bi v skupni državi Jugoslaviji dosegli kakršen koli dogovor, si je Demos za cilj zastavil uveljavitev in uresničitev samostojne in neodvisne slovenske države. Pri tem je treba kljub nekaterim zadržkom opozicije izpostaviti prevlado političnega razuma, ki je pripeljal do večinskega poenotenja političnih elit. Prav to je omogočilo, da je, ob sklicevanju na pravico naroda do samoodločbe, slovenska skupščina sklenila, naj o usodi Slovenije na plebiscitu odločijo vsi njeni državljani. Začela se je kampanja, ki je prebivalce Slovenije spodbujala, naj se ude-

ležijo plebiscita, ker se »deželi s štirimi milijoni pridnih rok ni treba bati samostojne prihodnosti«.

Plebiscit je potekal 23. decembra 1990 in na njem je od 93 odstotkov udeleženih volivcev na vprašanje »**Ali naj Slovenija postane samostojna in neodvisna država?**« 95 odstotkov odgovorilo pritrdilno (to je 88 % vseh volivcev). Rezultati so bili razglašeni 26. decembra, v spomin na ta dan pa Slovenci praznujemo državni praznik samostojnosti in enotnosti.

Vsi nadaljnji dogodki do ustanovitve samostojne in neodvisne Republike Slovenije so temeljili na tej plebiscitarni odločitvi, ki je zavezovala tedanjo slovensko skupščino, da v pol leta pripravi osamosvojitveno zakonodajo. Na tej osnovi sta bili 25. junija 1991 sprejeti Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije ter Deklaracija o neodvisnosti. Tako je največja politična stvaritev slovenskega naroda – samostojna slovenska država – postala realnost.

Ob počastitvi tega praznika torej ne moremo zaobiti zgodovinskih dogodkov, hkrati pa je šolska prireditev odlična priložnost za počastitev slovenske kulture.

Kako torej zaznamovati praznik? V nadaljevanju je predstavljenih nekaj predlogov:

- v obliki dramskih prizorov predstaviti pomembne dogodke oziroma osebnosti iz slovenske zgodovine, ki so pripomogli h krepitvi slovenske narodne zavesti (npr. ustoličevanje karantanskih vojvod, prva slovenska tiskana knjiga, prva slovenska drama, program Zedinjena Slovenija ...);
- dramatisacija dogodkov, ki so neposredno povezani s slovenskim plebiscitom;
- predstavitev slovenskih ljudskih junakov, ki so zgled slovenske odločnosti in pokončne držbe;
- predstavitev slovenskega ljudskega izročila, npr. ljudskih plesov, pesmi ipd.

Vse naštete dejavnosti so spremljevalne, rdeča nit povezovalnega programa pa je plebiscit, na katerem smo se Slovenci odločali o svoji nadaljnji usodi. (Ob tem je primerno omeniti tudi praznik slovenskih katoličanov, božič, ki je ne glede na svojo versko vsebino največji družinski praznik in del slovenske kulturne tradicije.)

Viri:

Bukovnik, A. (2006). Slovenija. Koraki v samostojnost. Pregled dogodkov 1980–1992. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Guštin, D. in Prebilič, V. (ur.). (2008). Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pesek, R. (2012). Odlomki iz predavanja z naslovom: Slovenija – moja domovina. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=LmmtR5CCeY#t=591> [citirano 13. 5. 2014].

Valič Zupan, A. (ur.). (2006). Petnajstletnica slovenske osamosvojitve: seminar za učitelje: zbornik referatov. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Wikipedija. Dan samostojnosti in enotnosti. Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Dan_samostojnosti_in_enotnosti [citirano 10. 5. 2014].

Primer učne priprave

Proslava ob dnevu samostojnosti in enotnosti

RAZRED: 4.–9.

ODDELEK: Vsi

DATUM: Pred praznikom

KRAJ IZVEDBE: Večji prostor, namenjen prireditvam

ČAS: 1 šolska ura

VODJA: Učitelj, odgovoren za proslavo

UČNA TEMA: Slovenski državni prazniki

UČNA ENOTA: Praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Učenci:

- javno nastopajo in se temu primerno obnašajo na odru,
- kulturno spremljajo prireditev,
- nastopajoče nagradijo z aplavzom (ne po izvajanju himne),
- se zavedajo obstoja lastne kulture in jezika,
- poznajo pomen dneva samostojnosti in enotnosti in spoštujejo ta dan,
- s primernim vedenjem izkažejo domoljubje Sloveniji.

Program prireditve po točkah

1. HIMNA (pevski zbor ali posnetek), v ozadju posnetek lepot Slovenije
2. ZDRAVLJICA (deklamacija ali recitacija učenca)
3. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA
4. 1. DRAMSKI PRIZOR (Družina se pogovarja pred televizijskim zaslonom o plebiscitu, oče bere časopis ...)
5. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
6. 2. DRAMSKI PRIZOR (Oče in mama gresta na volitve, obkrožita DA, komentirata ...)
7. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
8. 3. DRAMSKI PRIZOR (Doma spremljajo po TV izide plebiscita, razglasitev, veselje ...)
9. HARMONIKA (Prvi učenec zaigra na harmoniko.)
10. NAPOVED POSNETKA
11. POSNETEK
12. PEVSKI ZBOR
13. HARMONIKA (Drugi učenec zaigra na harmoniko.)

14. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA
15. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
16. PEVSKI ZBOR

Podroben program prireditve

1. HIMNA (zvočni posnetek):
http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3
Posnetki lepot Slovenije:
<http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTLO>
<http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE>
2. ZDRAVLJICA (deklamacija ali recitacija učenca)
3. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA
Dragi učenci, spoštovani delavci šole in vsi, ki ste se odzvali našemu vabilu. Danes smo se zbrali, da proslavimo slovenski državni praznik, dan samostojnosti in enotnosti, ter da se poslovimo od starega leta. Za nas, državljane Republike Slovenije, je bil namreč 26. december 1990 pomemben mejnik, saj smo takrat začeli verjeti, da se nam bodo uresničile sanje o lastni državi, o kateri smo sanjali že dolgo. 23. decembra se je namreč 88,5 odstotka vseh volivcev in 95 odstotkov udeleženih odločilo za samostojno in neodvisno Slovenijo, rezultati pa so bili razglašeni tri dni pozneje. Danes jo imamo, neodvisno državo Slovenijo. Ne glede na to, da smo v času krize, verjamemo, da bomo kmalu to krizo prebrodili in da bomo šli z optimizmom naprej.
Danes smo že vsi v pričakovanju praznične brezskrbnosti, dni, ko je zbrana družina, ko se ustavi čas, ko imamo končno čas drug za drugega. Vzemimo si čas tudi zase, razmislimo in se povežimo s toplino srca, potem pa to toplino podelimo z drugimi ob čestitkah in voščilih.
Jutri bomo praznovali državni praznik dan samostojnosti in enotnosti. Kaj pa se skriva za tem dolgim imenom? Da bomo lažje razumeli pomen praznika za slovensko državo in vse njene državljane, smo za vas pripravili kratke dramske prizore. Sledile bodo plesne točke učenk.
4. 1. DRAMSKI PRIZOR (Družina se pogovarja pred televizijskim zaslonom o plebiscitu, oče bere časopis ...)
Družina sedi za mizo, oče bere, mama šiva, hči piše domačo nalogo.
HČI: Oči, te lahko nekaj vprašam?
OČE: Seveda. Kaj te zanima?
HČI: Po radiu sem slišala, da bo jutri nekakšen plebiscit.
OČE: Ja, jutri bo plebiscit. In zanima te, kaj to je.
HČI: Zelo me zanima, saj to besedo zadnje čase zelo pogosto slišim.

OČE: Plebiscit pomeni, da prebivalstvo nekega ozemlja glasuje, ali bi se to ozemlje pridružilo neki državi ali iz neke države izstopilo. Slovenci se bomo tako jutri, 23. decembra, odločali o tem, ali želimo ostati v državi Jugoslaviji ali želimo imeti svojo državo Slovenijo.

HČI: Zdaj pa že bolj razujem.

5. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)

6. 2. DRAMSKI PRIZOR (Oče in mama gresta na volitve, obkrožita DA, komentirata ...)

Oče in mama sta na volišču.

OČE in MAMA: Dober dan.

USLUŽBENKA: Dober dan. Ime in priimek, prosim.

OČE: Janez Novak.

MAMA: Mojca Novak.

USLUŽBENKA: Izvolita glasovnico.

(Oče in mama izpolnita glasovnico, prikaže se na platnu, obkrožen je DA. Zadovoljno jo oddata v volilno škatlo.)

7. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)

8. 3. DRAMSKI PRIZOR (Doma spremljajo po TV izide plebiscita, razglasitev, veselje ...)

Družina spremlja poročila, pri katerih objavijo izide glasovanja.

OČE: Danes pa je zgodovinski dan. Me prav zanima, kako se je ljudstvo odločilo.

HČI: In kaj misliš ti, kako se je odločilo?

OČE: Mislim, da bo izid dober.

MAMA: Po mojem mnenju se je večina Slovencev odločila za samostojno Slovenijo.

(Prižgejo TV, objava; posnetek iz arhiva RTV Slovenija. Vsi so srečni, se objamejo.)

OČE: Danes pa je res pravi praznik. Slovenci smo dokazali, da smo lahko enotni in smo se odločili, da želimo svojo državo. To si zasluži malo slavlja.

(Oče vzame harmoniko in zaigra.)

9. HARMONIKA (Slavko Avsenik: Na Golici)

10. NAPOVED POSNETKA

Kako pa se danes spominjamo plebiscita pred [ustrezno število let] leti? Svoje spomine na ta prelomni dogodek v zgodovini Slovencev nam bosta zaupala dva izmed staršev učencev. Prisluhnimo jima.

11. POSNETEK (Predvaja se posnetek izjav dveh staršev.)

12. PEVSKI ZBOR (Jakob Jež: Slavje)

O domovini poje tudi pevski zbor.

13. HARMONIKA (Lojze Slak: V dolini tihi)

Slovenci smo ponosni tudi na svojo narodno-zabavno glasbo, brez katere si skoraj ne moremo zamisliti prave slovenske prireditve. Na oder vabim našega harmonikarja, da nam zaigra in polepša predpraznično vzdušje.

14. SKLEPNI NAGOVOR POVEZOVALCA

Slovenska država je le ena, je naša domovina. Čeprav v naši državi trenutno ni vse tako, kot bi si želeli, je prav, da se jutri spomnimo na njen praznik in doma izobesimo slovensko zastavo. Ob tem si vzemimo čas tudi zase, razmislimo, kaj nam pomeni naša domovina, in se povežimo.

Praznovanje se bo za mnoge začelo že danes z božičnim večerom in nadaljevalo jutri z družinskim praznovanjem božiča. Želimo vam lepe in vesele praznike, v novem letu pa veliko smeha in ljubezni. Preden se razidemo, nas bodo v praznično vzdušje popeljali še naši odlični plesalci in pevski zbor.

15. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)

16. PEVSKI ZBOR (Angleška ljudska – Tomaž Habe: Želimo vam srečen božič, Ameriška ljudska – Tomaž Habe: Zvončki na saneh)

Viri:

Vlada Republike Slovenije, Državni simboli. Dostopno na naslovu: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3 [citirano 12. 3. 2014].

Lepote Slovenije/Beauties of Slovenia. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTL0> [citirano 12. 3. 2014].

Prešeren, F. Dostopno na naslovu: http://sl.wikisource.org/wiki/France_Pre%C5%A1eren [citirano 12. 3. 2014].

Slovenia – The green piece of Europe Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE> [citirano 12. 3. 2014].

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK, 8. FEBRUAR

8. februarja, datum smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, slavimo slovenski kulturni praznik. Na predvečer kulturnega praznika se podelijo Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada, najvišja priznanja Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti. Prešernove nagrade vsako leto podeljujejo tudi fakultete in umetniške akademije, članice Univerze v Ljubljani. Te nagrade se imenujejo študentske Prešernove nagrade oziroma univerzitetne Prešernove nagrade, podeljene pa so najboljšim študentom na področju umetnosti in znanosti.

Praznovanje obletnice pesnikove smrti je prvič postalo vseslovensko po sklepu osvobodilnega gibanja med drugo svetovno vojno leta 1941, vendar je bil tedaj to praznik vseslovenske enotnosti (praznovali so ga 7. februarja). 8. februar se kot praznik slovenske kulture praznuje od leta 1945.

Kaj bi moral o Francetu Prešernu vedeti vsak Slovenec? Rodil se je 3. decembra 1800 v kmečki družini v Vrbi na Gorenjskem. Umril je 8. februarja 1849 v Kranju, kjer je tudi pokopan. Na Dunaju je diplomiral iz prava in je deloval kot odvetnik. Za Slovence je pomemben predvsem kot pesnik, saj je bil prvi Slovenec, ki se je v kakovosti pisanja lahko kosal s sodobniki evropske romantike. Del njegove pesmi Zdravljica (7. kitica), napisane 1844, je od leta 1991 besedilo državne himne Republike Slovenije. Njegovo najboljše delo je Sonetni venec, ki ga je posvetil svoji ljubezni, Primičevi Juliji. Pesmi je izdal v pesniški zbirki Poezije.

Velik vpliv na Prešernovo ustvarjanje je imel njegov prijatelj Matija Čop, ki mu je pesnik posvetil več pesmi. Najbolj znana je **Krst pri Savici**, ki ima zgodovinsko ozadje. Vsebino pesmi je postavil v usodno obdobje zmage krščanstva in tuje prevlade (frankovske, pozneje nemške), ki sta za več kot tisočletje določila usodo slovenskega naroda. Ob tem velja posebej izpostaviti, da je bil tudi velik domoljub in borec za čistost slovenskega jezika. Njegovo pesniško ustvarjanje se je prepletalo z nacionalnim prebujanjem in naraščanjem zavedanja o narodovi samobitnosti. Zaradi cenzure je moral črtati več pesmi, med njimi tudi **Zdravljico**. V njej je nazdravljaval »edinosti, sreči, spravi« in izrazito izpostavljaval kolektivni duh in dobre odnose med sosednjimi narodi, ki naj temeljijo na miru, medsebojnem spoštovanju in sodelovanju.

*»Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrók, kar ima Slava,
vsi naj si v róke sežejo,
de oblast
in z njo čast,
ko préd, spet naša boste last!«*

(4. kitica Zdravljice, dr. France Prešeren)

V zgodovini so nas pogosto ogrožali tujci, ki so nam vladali ter z gospodarskimi in političnimi pritiski ogrožali našo kulturo, se Slovenci zavedamo izjemnega pomena narodne identitete. Zato so bili izvedeni razni bolj ali manj neposredni koraki raznaro-

dovanja, katerega cilj je bil izbris slovenskega naroda z narodnega zemljevida Evrope. Prav pripadnost lastnemu jeziku in kulturi je omogočala narodni obstoj in osnovo za narodno preživetje skozi stoletja. In tega se je še kako zavedal France Prešeren!

Ko so slovenski intelektualci devetnajstega stoletja ustvarjali slovensko kulturo, Slovenije v geopolitičnem smislu še ni bilo in prav njihovi viziji gre zahvala, da danes živimo v neodvisni državi. Slovenščina je v Prešernovem času veljala za manjvreden jezik, v katerem naj ne bi bilo mogoče izreči kaj globokega, pomembnega ali lepega. To so bile ideje, mnenja in prepričanja, ki so ji širili veliki tuji narodi (Nemci, Italijani in Madžari), češ da slovenski jezik ni primeren za kulturno izražanje, da ni omikan, kot na primer latinščina, nemščina ali italijanščina. In prav veličina Prešernove poezije, ki je tako tematsko kot jezikovno posegla po zelo zapletenem in prefinjenem izrazju in njegov prispevek k slovenski nacionalni identiteti, je slovenskemu jeziku dala dostojanstvo omikane govornice, s tem pa narodu v nastajanju omogočila samozavest, ki jo je potreboval. Prešernova generacija umetnikov in intelektualcev je zaslužna za to, da je slovenska kultura, z njo pa tudi slovenski jezik in slovenski narod, dobila jasno podobo in trdne temelje, ki so omogočali, da je kljubovala zunanjim pritiskom večjih, močnejših in agresivnejših kultur in narodov. Iz ljubezni do svojega naroda je slovenščino prav s svojo poezijo povzdignil na raven drugih evropskih jezikov, v katerih so pesnili svetovni mojstri poezije: Dante, Petrarca, Shakespeare in drugi. S svojo poezijo je dal zanos tudi svojim naslednikom, ki v današnjem času v svoje verze in rime vpletajo naš čudoviti jezik.

Slovenci smo leta 1848, v »letu narodov«, videli priložnost za krepitev svoje samobitnosti. Zedinjena Slovenija in enakopravnost slovenskega jezika v javnosti sta bili glavni zahtevi političnih programov Slovencev. V času obeh svetovnih vojn smo Slovenci zadržali narodno samobitnost, zahvaljujoč ohranjanju narodovega duha v govorjeni in pisani besedi. V 80. letih 20. stoletja so se odvili prelomni trenutki za naš narod, ko smo stopili na prizorišče evropske zgodovine kot suveren narod. Spomladi 1987 je skupina slovenskih izobražencev in kulturnih delavcev v 57. številki Nove revije objavila prispevke za slovenski narodni program, ki se je končal z osamosvojitveno vojno in samostojnostjo.

Od leta 1990 je sedma kitica Zdravljice besedilo državne himne Republike Slovenije.

Živé naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat dan,
da koder sonce hodi,
prepír iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Kultura, kot temeljna osnova naše preteklosti, ima eno ključnih vlog tudi v današnjem globalnem svetu, ker odpira možnosti in je vzvod za družbene spremembe.

Se na Prešernov dan spomnimo samo Franceta Prešerna in njegovih pesmi? Ne, ta praznik ni le samospev našemu največjemu pesniku, temveč slovenski kulturi v celo-

ti. In tako naj bi bil predstavljen tudi učencem v šoli. Kultura prav gotovo in bistveno zaznamuje vsak narod, je pomembna za prepoznavnost njegove identitete in je obenem trdna podlaga za njegov duhovni in materialni napredek. Treba je poudariti, da je slovenski narod s kulturo razvijal zavest o pravici do rabe slovenskega jezika na vseh področjih, o vseh drugih svoboščinah in ne nazadnje o pravici do samostojne države. Kultura je tako postala pomembno gibalno slovenskega zgodovinskega razvoja, ki je Slovence na koncu pripeljalo do državne neodvisnosti. Pomemben delež v slovenski kulturi je vedno zasedal slovenski jezik, ki je najpomembnejši razločevalni znak Slovencev kot naroda in nas v tem segmentu najbolj ločuje od drugih narodov. Slovenska kulturna zavest se je skozi zgodovino razvijala različno močno, močan pečat pa ji je prav gotovo na jezikovni ravni dalo načrtno opismenjevanje prebivalstva, posledica tega pa je bilo večje število izobraženih ljudi, od leta 1919 tudi študij na univerzi v Ljubljani poteka v slovenskem učnem jeziku. Slovenska kulturna zavest se je torej razvijala od prve omembe Slovencev kot naroda (pri Trubarju), predvsem skozi besedno umetnost. In ta naj bi bila ob spremstvu drugih vrst umetnosti tudi rdeča nit vsake šolske prireditve, namenjene kulturnemu prazniku. Ustvarjalci prireditve imajo ob tem več možnosti. Naj jih naštejemo le nekaj:

- France Prešeren, njegov bogat pesniški opus in njegovo življenje;
- France Prešeren kot osrednja tema, ob tem se predstavi čas, v katerem je ustvarjal (prva polovica 19. stoletja);
- pesmi Franceta Prešerna in sodobne različice na isto temo (npr. Prešernov Povodni mož in pesem Urška Andreja Rozmana - Roze);
- kulturni praznik in slovenska besedna umetnost danes;
- recital avtorskih pesmi ali drugih del učencev šole;
- prireditev s poudarkom na kulturnem prazniku in ob tem pogovor s sodobnim pesnikom ali pisateljem o njegovem umetniškem ustvarjanju ipd.

Primerno je, da ob slovenski besedi zazveni tudi slovenska glasba, klasična ali sodobna, kot samostojna ali kot podlaga za plesni nastop. Tudi scena naj v občinstvu prebudi praznično vzdušje, ki bo slavospev slovenski kulturi. Tako se bodo izrazili tudi poudarki sodobne kulturne politike, kot so svoboda izražanja in ustvarjanja, zavest o varovanju lastne kulturne identitete in kulturne dediščine ter ena temeljnih nalog slovenske kulture: kultura kot nosilka nacionalne identitete.

Viri:

Mušič, J. (2000). France Prešeren: zgodbe, pesmi, podobe. Ljubljana: Mladika.

Paternu, B. (ur.). (1999). Prešernovi dnevi v Kranju. Kranj: Gorenjski tisk.

Prešernov dan. Wikipedija. Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Pre%C5%A1ernov_dan [citirano 13. 5. 2014].

Vašte, I. (2000). Roman o Prešernu. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Primer učne priprave

Proslava ob slovenskem kulturnem prazniku

RAZRED: 4.–9.

ODDELEK: Vsi

DATUM: Pred kulturnim praznikom

KRAJ IZVEDBE: Večji prostor, namenjen prireditvam

ČAS: 1 šolska ura

VODJA: Učitelj, odgovoren za proslavo

UČNA TEMA: Slovenski državni prazniki

UČNA ENOTA: Praznovanje slovenskega kulturnega praznika

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Učenci:

- javno nastopajo in se temu primerno obnašajo na odru,
- kulturno spremljajo prireditev,
- nastopajoče nagradijo z aplavzom (ne po izvajanju himne),
- se zavedajo obstoja lastne kulture in jezika,
- razvijajo sposobnost domišljjskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta,
- nadgradijo znanje o Francetu Prešernu,
- s primernim vedenjem izkažejo domoljubje.

Program prireditve po točkah

1. HIMNA
2. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA
3. INŠTRUMENTALNI NASTOP
4. FRANCE PREŠEREN: POVODNI MOŽ (dramski nastop ob spremljavi klasične glasbe)
5. PEVSKI ZBOR
6. ANDREJA ROZMAN - ROZA: URŠKA (dramski nastop ob spremljavi sodobne glasbe)
7. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
8. INŠTRUMENTALNI NASTOP
9. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA
10. POSNETEK

Podroben program prireditve

1. HIMNA (zvočni posnetek):

http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3

Posnetki lepot Slovenije:

<http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTLO>

<http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE>

2. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA

Danes praznujemo dan kulture, slovenski kulturni praznik, zato je prav, da spregovorimo tudi o slovenski kulturi in slovenskem narodu. Noben narod namreč ne more biti večji od drugega. Zato je tudi slovenski narod velik in edinstven. V svoji zgodovini skriva nešteto usod posameznikov, ki so si upali in so verjeli. In verjamemo tudi mi, zato je prav, da se ob tej priložnosti spomnimo na Franceta Prešerna, našega največjega pesnika, ki mu usoda ni namenila srečnega življenja. Danes se nam zdi, da je vse življenje iskal neki notranji mir. Nikoli ni bil bogat, a nam je vseeno zapustil neprecenljivo bogastvo. Veličine njegovega duha ni mogoče odkriti. Vsak rod ga doživlja po svoje in nobena interpretacija njegove poezije ne more biti dokončna.

Kultura nam mora postati cilj, kajti le, če si postavimo cilje, jih bomo tudi našli, ob tem pa je še toliko pomembnejše, da se zavedamo svojih korenin in poznamo svojo preteklost.

Če si cilje postaviš visoko, boš našel poti, da jih dosežeš. To pa je mogoče le, če se zavedaš svojih korenin in so tvoj temelj. Na prepihu in ob mnogih neurjih, ki niso redki v današnjem svetu, se je težko obdržati, če niso korenine trdno v zemlji in če dovolimo, da nas vsak veter premakne. Samo narod, ki se zaveda svojega bogastva v ljudeh, svojih posebnosti in svojih odlik, se lahko ohrani, razvija in izstopa v krogu mnogih narodov. Če poznamo in cenimo svojo preteklost in tiste, ki so jo ustvarjali, lahko rastemo v prihodnost. Prepustimo se poeziji in glasbi.

3. INŠTRUMENTALNI NASTOP (violina in klavir)

4. FRANCE PREŠEREN: Povodni mož (dramski nastop učencev ob spremljavi klasične glasbe ali v kombinaciji s posnetkom):

<https://www.youtube.com/watch?v=YvpBUBgCmMM>

Nastopajoči: povezovalec, povodni mož, Urška, meščani ...

5. PEVSKI ZBOR

– France Prešeren: Od železne ceste

– Ljudska: Rože je na vrtu plela

6. ANDREJ ROZMAN - ROZA: Urška (dramski nastop učencev ob spremljavi sodobne glasbe)

Nastopajoči: povezovalec, povodni mož, Urška, meščani ...

7. PLESNA TOČKA (lahko v povezavi z:
<https://www.youtube.com/watch?v=RLu4O2aYB9g>)
8. INŠTRUMENTALNI NASTOP (klavir in kitara)
9. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA
Verjamemo, da vas je kultura prevzela, zato vas prosimo, da jo ponesete v svoje domove in jo delite s svojimi najbližjimi. Preden se razidemo, prisluhnimo Tomažu Pengovu in vsak pri sebi odgovorimo na njegovo vprašanje.
10. POSNETEK
France Prešeren & Tomaž Pengov: Kam?
https://www.youtube.com/watch?v=VoKhztfi_OY

Viri:

- Vlada Republike Slovenije. Državni simboli. Dostopno na naslovu: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3 [citirano 12. 3. 2014].
- Lepote Slovenije/Beauties of Slovenia. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTL0> [citirano 12. 3. 2014].
- Slovenia – The green piece of Europe. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE> [citirano 12. 3. 2014].
- Prešeren, F., Poezije. Dostopno na naslovu: http://sl.wikisource.org/wiki/France_Pre%C5%A1eren [citirano 12. 3. 2014].
- Rozman - Roza, A. (2010). Urška. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- France Prešeren, Povodni mož, Dubstep Remix & Million voices. Dostopno na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=RLu4O2aYB9g> [citirano 12. 3. 2014].
- France Prešeren in Tomaž Pengov, Kam. Dostopno na naslovu: https://www.youtube.com/watch?v=VoKhztfi_OY [citirano 12. 3. 2014].
- France Prešeren in Miha Renčelj, Povodni mož LIVE. Dostopno na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=YvpBUBgCmMM> [citirano 12. 3. 2014].

DAN DRŽAVNOSTI, 25. JUNIJ

25. junija praznujemo dan državnosti. To je dan, ko se spomnimo, da je Slovenija leta 1991 postala samostojna država. To je prav gotovo eden najpomembnejših slovenskih državnih praznikov, če ne najpomembnejši, a njegov datum sovпада s koncem šolskega leta in s tem je na mestu strah, da prazniku ne bi namenili primerne pozornosti. Večletne izkušnje namreč kažejo, da je osip učencev pred koncem šolskega leta večji kot med letom in njihova motivacija za delo je manjša. Na praznik se je zato treba začeti pripravljati že prej, nato pa izkoristiti zadnje dni, ko so ocene že zaključene, in iz učencev izvabiti njihovo ustvarjalnost in raziskovalno žilico.

Zakaj torej dan državnosti? Osamosvojitve Slovenije pomeni uresničitev stoletnih teženj Slovencev po državni suverenosti in je prelomni dogodek v slovenski zgodovini. Pot do razglasitve samostojne in neodvisne države Slovenije je vodila od začetkov slovenskega knjižnega jezika in kulture prek večstoletnega oblikovanja naroda in prizadevanj po njegovi enakopravnosti, do njene uresnitve v 90. letih 20. stoletja, v obdobju velikih družbenih sprememb.

Pomembni mejniki v naši zgodovini so delo naših književnikov v obdobju reformacije (16. st.), čas razsvetljenstva (18. st.), delovanje Prešernovega kroga (19. st.), ideje Zedinjene Slovenije v času pomladi narodov (1848) in skrb za naš jezik in kulturo. V 20. stoletju so se zgodili prelomni in neponovljivi dogodki, ko je slovenski narod dosegel neverjetni vzpon, ker se je uveljavil in utrdil kot nacija. Ko se je Slovenija podala na pot samostojnosti, je potrebovala veliko politične spretnosti, modrosti in poguma. Uspeh, ki ga je dosegel slovenski narod, je res nekaj posebnega, spremljala sta ga propad komunističnega sistema v svetu in demokratizacija slovenskega političnega prostora v 80. letih 20. stoletja.

Pomembna prelomnica na poti v našo samostojnost je bila jugoslovanska ustava iz leta 1974, ki je vsebovala nekatera konfederalna načela, po katerih so imele republike možnost glasovati proti sprejetim zveznim odločitvam, a se v praksi to ni dogajalo. Za to je poskrbela vodilna stranka, Zveza komunistov, ki je poskušala ohranjati enotnost pogledov na temeljna vprašanja države. Hkrati je prav ta ustava omogočala izstop iz federacije, na katero so se slovenski politični predstavniki tudi sklicevali. Z drugimi besedami, uveljavili so ustavno pravico narodov do samoodločbe, vključno s pravico do odcepitve.

Leta 1987 je bil predstavljen slovenski nacionalni program, ki je temeljil na demokratizaciji političnega življenja in na suvereni vlogi Slovenije. Dozorel je čas, da s plebiscitom, ki je bil izveden 23. 12. 1990, Slovenci pokažemo enotnost in strinjanje glede ideje samostojne države. Kar 88 % vseh volilnih upravičencev se je izreklo za samostojno Slovenijo. Na podlagi plebiscitarne odločitve je slovenska skupščina 25. junija 1991 uzakonila Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije ter Deklaracijo o neodvisnosti in tako postavila formalnopравни temelj slovenski samostojnosti. Slovenija je prevzela nadzor nad carinarnicami in mejnimi prehodi ter kontrolo letenja nad svojim zračnim ozemljem. Slovesnost ob razglasitvi samostojne Slovenije je bila 26. junija na Trgu republike v Ljubljani.

Jugoslovanska zvezna oblast je poskušala na vse načine preprečiti nastanek slovenske države. Ni priznavala poti k samostojnosti Slovenije. Sledile so grožnje jugoslovanskih organov prisile: zvezne milice in JLA, katerih cilj je bil ustaviti nadaljevanje poti Slovenije k neodvisnosti. Ker se to ni zgodilo, se je JLA odločila za začetek vojne proti Sloveniji pod pretvezo zaščite SFR Jugoslavije pred zunanjimi napadalci. V spopadih, ki so trajali deset dni, je slovenskemu političnemu vodstvu in obrambnim silam (TO, milica in narodna zaščita) v popolnoma pravični in pravni vojni ubraniti samostojnost in neodvisnost.

Slovenci so bili v tistih dneh pripravljeni dati svoje življenje, da bi zaščitili svojo državo. In nekateri so to žal tudi morali storiti. Jugoslovanska vojska je morala priznati poraz, zato se je vdala in sklenjeno je bilo premirje. Julija 1991 so se na Brionih pod okriljem Evropske skupnosti začela dolgotrajna pogajanja med predstavniki federacije, Hrvaške, Slovenije in Srbije. Končala so se s podpisom Brionske deklaracije, ki je za tri mesece zamrznila osamosvojitvene sklepe Slovenije. 25. oktobra 1991 je Slovenijo zapustil zadnji vojak JLA. S tem dejanjem je Republika Slovenija v popolnosti prevzela izvajanje oblasti na svojem ozemlju in povsem zadostila mednarodnim merilom za vzpostavitev samostojne in neodvisne države. Slovenija je uvedla lastno valuto in decembra 1991 sprejela novo ustavo. Samozavest Slovencev se je tako le še okrepila in potrdilo se je, da smo bili na pravi poti. Slovenija je mednarodno javnost obveščala o dogodkih na svojem ozemlju in pridobivala njeno naklonjenost.

Tuja diplomacija je na slovensko osamosvajanje gledala z nenaklonjenostjo, saj se je bala prevelikih pretresov in političnih sprememb v tem delu Evrope. Med prvimi je Vatikan priznal Slovenijo 13. januarja 1992, Evropska skupnost dva dneva pozneje, 22. maja pa je bila Slovenija skupaj s Hrvaško in BiH kot 176. članica sprejeta v OZN in je tako dosegla polno mednarodno priznanje. Ko je bila Slovenija vključena še v OZN, sta ji obe dejanji dali polno veljavo, omogočili nadaljnje korake pri integraciji in leta 2004 polnopravno vključitev v Evropsko unijo in Severnoatlantsko zaveznitvo (NATO). Slovenski narod je tako končno uresničil zgodovinski sen in si izbral lastno samostojno, neodvisno in mednarodno priznano državo. To je pomenilo tudi nastanek treh temeljnih državnih simbolov: himne, zastave in grba.

- Sedma kitica Prešernove Zdravljice je bila kot **slovenska himna** sprejeta marca 1990, ko jo je potrdila slovenska skupščina; torej že pred osamosvojitvijo.
- **Grb** Slovenije ima obliko ščita. V sredini ščita je na modri podlagi lik Triglava v beli barvi, pod njim sta dve valoviti modri črti, ki ponazarjata morje in reke, nad njim pa so v obliki navzdol obrnjenega trikotnika razporejene tri zlate šesterokrake zvezde. Ščit je ob stranicah rdeče obrobljen.
- Slovenija ima belo-modro-rdečo slovensko narodno **zastavo** z grbom Slovenije. Razmerje med širino in dolžino zastave je ena proti dve. Vsaka barva zavzema po širini tretjino zastave. Grb je v levem gornjem delu zastave, tako da sega z eno polovico v belo polje, z drugo pa v modro.

S tem se je uspešno končala pot osamosvajanja s številnimi vzponi in padci, na katero bi moral biti ponosen vsak prebivalec Republike Slovenije in ki bi jo morali spoznavati že učenci v osnovni šoli, saj je temeljno znanje o nastanku slovenske države eden pglavitnih pogojev za pokončno držo vsakega slovenskega državlja-

na. Prireditev ob tem prazniku je tako odlična priložnost za spoznavanje oziroma utrjevanje znanja o slovenskem osamosvajanju.

Sledi nekaj predlogov tem, s katerimi lahko popestrimo prireditev za dan državnosti:

- pogovor z veteranom vojne za Slovenijo;
- pogovor s starši učencev, kako so oni doživljali zadnje junijske dni leta 1991;
- predstavitev dela slovenske kulturne dediščine (npr. ljudskih običajev);
- predstavitev bogastva slovenskega jezika, na primer različnost slovenskih narečij;
- dramski prizori, ki prikazujejo osamosvajanje Slovenije;
- recitiranje in deklamiranje avtorskih del učencev na temo domoljubja;
- branje izbranih odlomkov iz časopisnih prispevkov junija 1991 ipd.

Viri in literatura:

Bukovnik, A. (2006). Slovenija. Koraki v samostojnost. Pregled dogodkov 1980–1992. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Guštin, D. in Prebilič, V. (ur.). (2008). Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pesek, R. (2012). Odlomki iz predavanja Slovenija – moja domovina. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=LmmtDR5CcEY#t=591> [citirano 13. 5. 2014].

Valič Zupan, A. (ur.). (2006). Petnajstletnica slovenske osamosvojitve: seminar za učitelje: zbornik referatov. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Vlada Republike Slovenije. Državni simboli. Dostopno na naslovu: http://www.vlada.si/o_sloveniji/politichni_sistem/drzavni_simboli/ [citirano 10. 5. 2014].

Enotni v zmagi. Osamosvojitve Slovenije. (2006). Ljubljana: Nova revija.

Kronika 20. stoletja, 1980–1989. (2000). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Moja dežela je naša država – Slovenija že 20 let. (2010). Ljubljana: Arhiv RS in ZRSŠ. Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=6&pID=34&rID=225> (20. 8. 2013).

Omahen, R. (2010). Uporaba didaktičnih iger pri pouku geografije in zgodovine v osnovni šoli. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Pesek, R. (2007). Osamosvojitve Slovenije: ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država? Ljubljana: Nova revija.

Prunk, J. (1996). Osamosvojitve Slovenije. Ljubljana: Grad.

Repe, B. (2001). Slovenci v osemdesetih letih. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.

Slovenci v XX. stoletju. (2001). Ljubljana: Slovenska matica.

Slovenska kronika XX. stoletja. (1996). Ljubljana: Nova revija.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2000). [Elektronska izdaja]. Ljubljana: Založba ZRC. Dostopno na naslovu: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

Primer učne priprave

Proslava ob dnevu državnosti

RAZRED: 4.–8.

ODDELEK: Vsi

DATUM: Pred praznikom

KRAJ IZVEDBE: Večji prostor, namenjen prireditvam

ČAS: 1 šolska ura

VODJA: Učitelj, odgovoren za proslavo

UČNA TEMA: Slovenski državni prazniki

UČNA ENOTA: Praznovanje dneva državnosti

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Učenci:

- javno nastopajo in se temu primerno obnašajo na odru,
- kulturno spremljajo prireditev,
- nastopajoče nagradijo z aplavzom (ne po izvajanju himne),
- se zavedajo obstoja in pomena države,
- razvijajo sposobnost doživljanja državotvornosti,
- nadgradijo znanje o slovenski zgodovini,
- s primernim vedenjem izkažejo domoljubje Republiki Sloveniji.

Program prireditve po točkah

1. HIMNA (pevski zbor ali posnetek)
2. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA
3. DEKLAMACIJE PESMI
4. PEVSKI ZBOR
5. MOJA SLOVENIJA (Rad imam Slovenijo, ker ...)
6. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
7. DOSEŽKI (podelitev priznanj)
8. HARMONIKA
9. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
10. KITARA ALI KLAVIR
11. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA
12. POSNETEK (Sreča na vrvi)

Podroben program prireditve

1. HIMNA (zvočni posnetek):

http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3

Posnetki lepot Slovenije:

<http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTLO>

2. UVODNO BESEDILO POVEZOVALCA

Jutri bo naša država praznovala svoj [ustrezno število]. rojstni dan. Prav je, da praznujemo z njo in ob tem razmislimo o svojih čustvih do nje.

Kaj je torej domoljubje? Domoljubje je bilo in ostaja najbolj žlahtno čustvo na vrhu vrednostne lestvice človeštva. Domoljubje pomeni ljubiti dom in posredno ljubiti družino, svoje najbližje in spoštovati svoje prednike. Domoljubje se ne primerja z drugimi, ne tekmuje in jih ne prezira. Ne! Domoljubje se posveča dosežkom lastnega naroda na vseh področjih: v umetnosti, kulturi, jeziku, športu, znanosti ... Ti dosežki delajo posamezen narod pomemben in prepoznaven. Zato naroda ne smemo tehtati z velikostjo oziroma številčnostjo, močjo gospodarstva in vojske. Slovenci smo najboljši dokaz za to! Prav naše domoljubje, izraženo v ljubezni do jezika, spoštovanju narodnih vrednot in medsebojni narodni povezanosti ali enotnosti, je omogočilo to, da smo ne samo prenesli vse oblike raznarodovanja in potujčevanja, temveč smo dosegli sanje (pre)mnogih narodov, ki nimajo tega privilegija, kot ga imamo mi, da lahko živimo danes v lastni državi in si, kakor je zapisal naš največji pisatelj Ivan Cankar, usodo pišemo sami. Vendar je treba domoljubje negovati. Še več, najprej je treba poznati dosežke slovenskega naroda, šele nato sledita ljubezen in spoštovanje. Zato si moramo mladi prizadevati, da se bomo izoblikovali v zgledne državljane, ki bodo spoštovali dosežke slovenskega naroda brez poniževanja drugih.

3. DVE DOMOLJUBNI PESMI (Deklamacija ali recitacija avtorskih pesmi učencev, ki so ustvarjali na temo Moja domovina.)

4. PEVSKI ZBOR

- Jakob Jež: Slavje
- Ljudska: Lipa zelenela je
- Ljudska: Vsi so venci vejli

5. NAPOVED POSNETKA

MOJA SLOVENIJA (Rad imam Slovenijo, ker ...)

Poglejmo, zakaj imamo radi Slovenijo. (Predvaja se videoposnetek z izjavami učencev.)

6. PLESNA TOČKA UČENCEV (ob slovenski glasbeni podlagi)

7. DOSEŽKI (podelitev priznanj)

Ste videli, kako dobro plešejo naša dekleta? Na naši šoli nismo uspešni le v plesu in petju, ampak tudi veliko znamo. Poglejmo, katere nagrade in priznanja smo osvojili v tem šolskem letu. (Ravnatelj podeli priznanja najboljšim učencem.)

8. HARMONIKA (Slavko Avsenik: Na Golici)
9. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
10. KITARA (Tomaž Domicelj: Slovenskega naroda sin)
11. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA

Skrozi celotno šolsko leto ste se pridno učili in z dosežki razveseljevali starše in učitelje, zato je že skrajni čas za zaslužene počitnice. Ob tem ne pozabite, da bo naša država jutri praznovala rojstni dan. Praznujte z njo in to pokažite tudi tako, da doma izobesite zastavo. Med počitnicami uživajte v sladoledu, vodnih radostih in medsebojnem druženju. Se vidimo septembra. Želimo vam lepe počitnice!

12. POSNETEK LEPOT SLOVENIJE:

<http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE> ali

<http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTL0>.

Viri:

Vlada Republike Slovenije. Državni simboli. Dostopno na naslovu: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slovenija_doc/zdravljica-instr.mp3 [citirano 12. 3. 2014].

Lepote Slovenije/Beauties of Slovenia. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTL0> [citirano 12. 3. 2014].

Slovenia – The green piece of Europe. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE> [citirano 12. 3. 2014].

UČNA PRIPRAVA

Daljša proslava ob dnevu državnosti

RAZRED: 4.–8.

ODDELEK: Vsi

DATUM: Pred praznikom

KRAJ IZVEDBE: Večji prostor, namenjen prireditvam

ČAS: 1,5 šolske ure

VODJA: Učitelj, odgovoren za proslavo

UČNA TEMA: Slovenski državni prazniki

UČNA ENOTA: Praznovanje slovenskega državnega praznika

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Učenci:

- javno nastopajo in se temu primerno obnašajo na odru,
- kulturno spremljajo prireditve,
- nastopajoče nagradijo z aplavzom (ne ob izvajanju himne),
- se zavedajo obstoja in pomena države,
- razvijajo sposobnost doživljanja državotvornosti,
- nadgradijo znanje o slovenski zgodovini,
- s primernim vedenjem izkažejo domoljubje Republiki Sloveniji.

Program prireditve po točkah:

1. PEVSKI ZBOR (himna)
2. UVODNI NAGOVAR POVEZOVALCA
3. SAMOSTOJNI PEVSKI NASTOP UČENKE (Eva Černe: Pomlad v mestu)
4. 1. DRAMSKI PRIZOR
 1. ŠOLSKA URA (ZGODOVINA)
 - Pogovor učiteljice in učencev
 - Ustoličevanje
 - Trubar
 - France Prešeren
 - Bleiweis
 - Triglav moj dom (pevski zbor)
 - Kraljevina SHS
 - Jutri gremo v napad (pevski zbor)
 - Titova Jugoslavija in pionirčki
 - Samostojna Slovenija

5. LJUDSKI PLES (Šuštarška)
6. HARMONIKA (Franc Mihelič: Ko harmonika zapoje)
7. KITARA (Tomaž Domicelj: Slovenskega naroda sin)
8. 2. DRAMSKI PRIZOR
2. ŠOLSKA URA (GEOGRAFIJA)
9. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
10. 3. DRAMSKI PRIZOR
3. ŠOLSKA URA (SLOVENŠČINA)
11. PLESNA TOČKA (ob slovenski glasbeni podlagi)
12. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA
13. PEVSKI ZBOR (Slovenija, od kod lepote tvoje)

Podroben program prireditve

1. PEVSKI ZBOR: HIMNA
Posnetki lepot Slovenije:
<http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTLO>
2. UVODNI NAGOVOR POVEZOVALCA
Danes praznuje naša država, zato je prav, da spregovorimo tudi o njeni zgodovini, ki skriva nešteto usod posameznikov in njenih državljanov, ki so si upali in so verjeli.
3. SAMOSTOJNI PEVSKI NASTOP UČENKE (E. Černe: Pomlad v mestu)
4. 1. DRAMSKI PRIZOR
1. ŠOLSKA URA (ZGODOVINA)
Zvoni (učiteljica), učenci se leno posedejo, večina z nezanimanjem gleda učiteljico, dva se še pogovarjata ...
Učiteljica: Mirrr. Zvonilo je, umirite se. (Učenci utihnejo.)
V učilnico stopi učenec.
Nik: Dan. Oprostite, ker sem zamudil. Avtobus je imel zamudo.
Učiteljica: Ja, ja, Nik, spet sami izgovori. Zelo čudno je, da ima tvoj avtobus vedno zamudo. Usedi se in se pripravi na pouk.
Nik (zdolgočaseno): Dooolgčas. Spet bo brez zveze.
(Nik se usede in ob tem odkrito kaže nejevoljo ...)
Učiteljica: Ne, Nik, danes ti prav gotovo ne bo dolgčas.
Nik: Pa saj je samo 25. junij ...
Učiteljica: Saj prav zato. Mogoče veste, zakaj je današnji dan tako pomemben?
Učenec 1: Jaz vem. Ker se bodo začele počitnice.
Učenec 2: Svoboda. Nič šole. Res super.
Učenka 1: Res so počitnice super, ampak zame je to poseben dan, ker imam jaz rojstni dan. Darila, žurka, zabava ...
Učiteljica nejevoljno: Ne, ne – ne ... Pomislite še malo, prosim. To vedo tudi v prvem razredu.

Pia (ponosno dvigne roko): Jaz vem. To je vendar dan državnosti. Dan, ko smo Slovenci končno dobili svojo državo in praznujemo njen rojstni dan. Letos bo naša država praznovala že [ustrezno število]. rojstni dan.

Učiteljica zadovoljno: Pia, zelo, zelo dobro. No, učenci, posnemajte Pio in ne mislite samo na neumnosti. Ste že slišali, da je zgodovina učiteljica življenja? Danes se bomo učili o zgodovini Slovencev in naše ljube domovine.

Nik: Brez zveze.

Učenec 1: Resnično. To bo še ena dolgočasna ura.

Učiteljica: Nikar ne sodite vnaprej in se ne pritožujte ves čas nad vsem. No, torej. Kot veste, so se predniki Slovencev naselili na tem prostoru, kjer živimo danes, že pred približno 1500 leti in sčasoma je nastala velika karantanska država, ki pa je bila kar kmalu priključena veliki frankovski državi. Nekaj pa se je le ohranilo še vrsto let: ustoličevanje knezov v slovenskem jeziku.

USTOLIČEVANJE

(Na knežjem kamnu sedi svobodni kmet, ki drži v roki vola in konja. Oblečen je v klobuk, kmečko obleko in čevlje. Prestolu se približa knez in ljudstvo.)

Kmet: Kdo je ta, ki se tako približuje?

Ljudstvo: To je knez dežele!

Kmet: Ali je pravičen sodnik, je svobodnega stanu? Ali spoštuje in brani krščansko vero?

Ljudstvo: Je in bo.

Kmet: Vprašam torej, po kateri pravici me sme odstraniti s tega sedeža?

Ljudstvo: S 60 denarji, s temi pisanimi živalmi in oblačili!

(Nato kmet nalahno udari kneza po licu, mu ukaže, naj bo dober sodnik, in se umakne s sedeža, knez se postavi na kamen ter z mečem zamahne v vse smeri. S tem pokaže, da bo pravičen sodnik.)

Učiteljica: Žal smo Slovenci po razpadu države za dolgo izgubili svojo samostojnost in dolgo smo se morali boriti za svoj obstoj. Ali ste kdaj razmišljali, kaj je najbolj povezovalo Slovence?

Učenec 2: Jaz vem, kaj jih danes. Nogomet. Kdor ne skače, ni Slovec, ja, ja, ja.

Učiteljica: Ne norčuj se. Jezik, seveda jezik. Slovenski jezik. Prepričana sem, da veste, kdo je napisal prvo slovensko knjigo ...

Pia: Jaz vem, Primož Trubar. Katekizem in Abecednik leta 1550. Takrat smo Slovenci dobili knjižni jezik.

Nik: Piflarka.

(Se grdo pogledata.)

Prizor s Trubarjem. Trubarjev nagovor: »Slovenci, moji Slovenci, ljubi Slovenci, moji ljubi Slovenci, moji ljubi Slovenci in bratje.«

Učiteljica: Slovenci smo torej dobili knjižni jezik, svoje države pa žal še nismo imeli. Če smo želeli v glavno mesto, smo morali daleč na Dunaj. Potem je preteklo še veliko vode, dokler se ni rodil najpomembnejši slovenski pesnik.

Vsi: France Prešeren.

Učiteljica navdušeno: Saj znate, odlično.

Prešeren gre s sklonjeno glavo čez oder in mrmra verze iz Sonetov nesreče: O Vrba ...

SONETJE NESREČE

O Vrba! Srečna, draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta;
de b' uka žeja me iz tvoj'ga svéta
speljala ne bila, goljfiva kača!

Ne vedel bi, kako se v strup preobrača
vse, kar srcé si sladkega obeta;
mi ne bila bi vera v sebe vzeta,
ne bil viharjov nótranjih b' igrača!

(Od strani pride Bleiweis, pod pazduho nosi program Zedinjena Slovenija.)

Prešeren: Dober dan, prijatelj Bleiweis.

Bleiweis: Dober dan, France. Zakaj si tako slabe volje?

Prešeren: Nesrečen sem ...

Bleiweis: Nikar, France, Slovencem se gotovo obetajo boljši časi. Imamo svoj program in kmalu bodo slovenske dežele združene in samostojne.

(Med pogovorom gresta dol po stopnicah.)

Učiteljica: Slovencem se niso takoj uresničile želje po združitvi. Do prve svetovne vojne smo bili del velike Avstro-Ogrske.

Pevski zbor: Oj, Triglav moj dom

Učiteljica: Boljši časi so nastopili po prvi svetovni vojni, ko smo postali del velike južnoslovsanske države, Kraljevine, Srbov, Hrvatov in Slovencev, a žal slovenščina še vedno ni bila enakovreden jezik.

(Na oder pridejo trije učenci s transparenti: zastava Kraljevine Jugoslavije, trije narodi: Srbi, Hrvati in Slovenci, kralj Aleksander, posnetek Kralj Aleksander.)

Učiteljica: Kmalu smo se znova znašli v vojni, v kateri smo se borili za lepši jutri.

Pevski zbor: Jutri gremo v napad

Nastala je nova Titova Jugoslavija. Slovenija je bila ena izmed republik Socialistične federativne republike Jugoslavije. Za učence v prvem razredu je bil največji praznik, ko so bili sprejeti med pionirje.

Učenec 1: A to je tisto, ko so vsi dobili nekakšne rutice in kape?

Učiteljica: Res je. Modre titovke in rdeče rutice.

Pionirka: Danes, ko postajam pionir, dajem častno pionirsko besedo, da se bom pridno učil in delal, spoštoval starše in učitelje, da bom zvest in iskren tovariš, ki drži svojo obljubo, da se bom ravnal po zgledu najboljših pionirjev, da bom spoštoval slavna dejanja partizanov in napredne ljudi sveta, ki žele svobodo in mir, da bom ljubil svojo samoupravno domovino, Socialistično federativno republiko

Jugoslavijo, njene bratske narode in narodnosti in gradil novo življenje, polno sreče in radosti.

Učiteljica: Bilo je lepo, pokazalo pa se je, da tudi Jugoslavija ni bila najboljša rešitev za Slovenijo in njene prebivalce. Zaželeli smo si svobodo, resnično svobodo ... Biti samostojni in imeti svojo državo, čeprav se takrat nismo zavedali, kako težka bo pot do nje.

(Posnetek Slovenija na barikadah.)

Učiteljica: 25. junija leta 1991 so se nam uresničile sanje. Dobili smo državo. (Pokaže se posnetek s slovensko zastavo in Kučanom.)

Učiteljica recitira sedmo kitico Zdravljice.

(Zvoni, učenci pa še kar sedijo.)

Učenec 2: Gospa učiteljica, to je bilo pa res zanimivo. Se bomo naslednjo uro še pogovarjali o Sloveniji?

Učiteljica: Seveda, zdaj imate pa odmor.

5. LJUDSKI PLES (Šuštarška)
6. HARMONIKA (F. Mihelič: Ko harmonika zapoje)
7. KITARA (Tomaž Domicelj: Slovenskega naroda sin)
8. 2. DRAMSKI PRIZOR

2. ŠOLSKA URA (GEOGRAFIJA)

(Zvoni. Učenci so živčni, ker učiteljica sprašuje geografijo. Se učijo.)

Učiteljica: No, se kdo javi? (Tišina.) Nik, pridi, upam, da si se kaj učil in naučil. Na katere štiri pokrajinske enote razdelimo Slovenijo?

Nik: Hm, se mi zdi, da na Ljubljano, Maribor, Koper ...

Učiteljica: Ne, ne, pokrajinske enote. No?

(Niku prišepetava sošolec, a neuspešno.)

Učiteljica: No, pa sploh več, katera reka teče pod dravskim mostom?

Nik: Ja, to pa vem. Sava.

Učiteljica: Ne, sedi! Ena. In nauči se!

Učiteljica: Pia, prepričana sem, da si se ti naučila snov. Mi lahko našteješ in razložiš pokrajinske enote v Sloveniji?

Pia: Seveda. Imamo prečudoviti primorski, panonski, alpski in dinarsko-kraški svet.

Učiteljica: Pridna. To si se pa dobro naučila.

Pia: Saj ni bilo težko. Med poletnimi počitnicami grem k stricu v Piran, med jesenskimi sem pri babici v Murski Soboti, zimske počitnice preživim pri teti v Bohinju, spomladi se najraje odpravimo k dedku in babici na Kras.

Učiteljica: In kje v Sloveniji bi ti najraje živela?

Pia: Na Brezovici! Obožujem Ljubljansko barje pa še City park je blizu.

Učiteljica: Zelo sem zadovoljna s tvojim znanjem, ocena je seveda 5.

(Pia se usede. Zvoni.)

9. PLESNA TOČKA (sodobni ples ob slovenski glasbeni podlagi)

10. 3. DRAMSKI PRIZOR

3. ŠOLSKA URA (SLOVENŠČINA)

(Zvoni.)

Veronika: Uf, ta slova. Ne, »slovenščina. Učenci, morate se potruditi in v šoli govoriti knjižno!« Ja, itak. In še ti smotani samostalniki, glagoli, pridevniki. Pa koga sploh brigajo?

Učiteljica: Veronika, prosim, ne pači se, sploh pa bo danes skoraj prepovedano govoriti knjižno, saj je slovenščina narečno zelo bogat jezik in bomo poskusili govoriti v različnih narečjih. In ne mislite, da učitelji ves čas govorimo samo knjižno.

(Poslušajo. Posnetek učiteljev, ki v različnih narečjih recitirajo verze pesmi Slovenija, od kod lepote tvoje.)

Učenec: To pa je kulsko.

Učenka 1: Meni je bilo všeč, samo nisem razumela vseh besed.

Učiteljica: Zato pa se v šoli učimo knjižni jezik, da se lažje razumemo.

13. PLESNA TOČKA (sodobni ples ob slovenski glasbeni podlagi)

14. SKLEPNA MISEL POVEZOVALCA

Zgodovina je učiteljica življenja. Poznavanje zgodovine naj bi ljudem razkrilo vzroke vojn in jih s tem pripravilo, da bi storili vse, da se te ne bi več ponovile. Žal še vedno živimo v družbi, v kateri prevladuje močnejši, nam za zdaj ostaja naloga, da vzgajamo ljudi k spoštovanju sočloveka. Če pa bi nam kdo na silo hotel biti za gospodarja, je dolžnost mirnega človeka, ki čuti svoj dom ogrožen, da ga brani.

Pot Slovencev za svobodo in samostojnost je pot ponosa. Z močjo svoje besede in književnosti smo znali ohraniti svojo podobo, hkrati pa smo skozi zgodovinski razvoj sprejemali vse, kar je ta ali oni narod imel dragocenega v svoji kulturi.

Nov svet gradimo po načelu medsebojne pomoči ter razumevanja in nasprotujemo vsemu, kar žali človeško dostojanstvo. Na svoji poti ponosa si prizadevamo, da bomo tudi v evropskem in svetovnem merilu ohranili pisanost slovenskega jezika, kulture in pesmi, saj je to poleg narave edino resnično človeško bogastvo. Prizadevamo si po svojih močeh sooblikovati usodo in prihodnost slovenskega naroda in slovenske države.

15. Pevski zbor: Slovenija, od kod lepote tvoje

V ozadju lahko: <http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE>

Viri:

Lepote Slovenije/Beauties of Slovenia. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=uYjdoWWxTL0> [citirano 12. 3. 2014].

Slovenia – The green piece of Europe. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=nrz9KUsLAKE> [citirano 12. 3. 2014].

Prešeren, F., Poezije. Dostopno na naslovu: http://sl.wikisource.org/wiki/France_Pre%C5%A1eren [citirano 12. 3. 2014].

Zgodovina Slovenije. Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Zgodovina_Slovenije [citirano 12. 3. 2014].

VAJE

DAN SAMOSTOJNOSTI

1. Naloga

Metoda pisnih grafičnih izdelkov

- a) Učenci pojasnijo, kaj predstavlja plakat, ki je nastal v času nastajanja slovenske države.

Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije

b) Učenci dopolnijo volilni listek iz časa plebiscita.

PLEBISCIT
<p>GLASOVNICA</p> <p>za glasovanje na plebiscitu za odločitev, ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država</p> <p>Vprašanje: ALI NAJ REPUBLIKA SLOVENIJA POSTANE SAMOSTOJNA IN NEODVISNA DRŽAVA?</p> <p>Odgovor: DA NE</p> <p>(obkrožite odgovor, k ustreza vaši volji)</p>

Glasovalni listič (Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Rešitev: 23. 12. 1990, Ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država?, da.

2. Naloga

Didaktična igra: miselno zahtevnejša igra. **Transformerji.**

V 80. letih 20. stoletja je Jugoslavijo pretresala močna gospodarska kriza. Vrednost dinarja je vsak dan padala. Preglednica prikazuje čas, ki ga je porabil posameznik, da si je lahko kupil posamezno dobrino.

Leto	1970	1980	1985	1988	1990	1992	2006	
Črni kruh	12 min	10 min	13 min	5 min	21 min	22 min	25 min	1 kg
Mleko	13 min	9 min	14 min	10 min	15 min	15 min	7 min	1 l
Kava	4 h 58 min	8 h 24 min	9 h 17 min	7 h 21 min	3 h 51 min	3 h 32 min	1 h 32 min	1 kg
Časopis	4 min	7 min	7 min	11 min	13 min	13 min	10 min	Dnevnik
Govedina	2 h 31 min	1 h 43 min	1 h 39 min	1 h 20 min	1 h 28 min	2 h 33 min	1 h 35 min	1 kg
Barvni TV	334 h	617 h	544 h	556 h	348 h	331 h	47 h	1 kos
Moška srajca	9 h 34 min	7 h 17 min	10 h 17 min	10 h 46 min	15 h 38 min	16 h 57 min	11 h 21 min	bombažna
Avtomobil	2294 h	1626 h	2998 h	2909 h	2420 h	3192 h	2824 h	najbolj prodajani

Vir: SURS, 2007

- a) V zgornji preglednici izberi življenjsko dobrino in v novi tabeli/grafu prikaži, kako se je spreminjal standard ljudi iz časov Jugoslavije in v prvih letih samostojne Slovenije.

Navodilo učitelju: Transformerji so vrsta didaktične igre, ki jo uporabimo, kadar naletimo na različne statistične podatke, ki so običajno suhoparni in bi jih učenci samo mimogrede pogledali. Od učencev se zahteva, da transformirajo, predelajo ali prevedejo podatke v nekaj drugega. Lahko jih predelajo v diagram, narišejo sliko ali izoblikujejo v nekaj drugega boj privlačnega, zanimivega in izvirnega.

3. Naloga

- a) Ali veš, v kateri državi smo Slovenci živeli med letoma 1945 in 1991? Obkroži pravičen odgovor.
- a) V Kraljevini Jugoslaviji.
 - b) V avstro-ogrski monarhiji.
 - c) V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji.
 - č) V Republiki Sloveniji.

Rešitev: V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji.

- b) Ali veš, s katerim dokumentom je maja 1989 naša takratna opozicija na zborovanju na Kongresnem trgu v Ljubljani predstavila zahteve po suvereni državi slovenskega naroda? Obkroži pravičen odgovor.
- a) S Krfsko deklaracijo.
 - b) Z Majniško deklaracijo.
 - c) Z Ljubljansko deklaracijo.
 - č) S Slovensko listino.

Rešitev: Z Majniško deklaracijo.

- c) Ali veš, kaj je vseboval slovenski nacionalni program? Izberi pravilna odgovora.
- a) Zagovarjal je suvereno državo slovenskega naroda.
 - b) Sestavni del programa je bila želja po parlamentarni demokraciji in spoštovanju človekovih pravic.
 - c) Zagovarjal je neodvisno državo Jugoslavijo.
 - č) Sestavni del programa je bila težnja po povezavi z Republiko Hrvaško.

Rešitev: Odgovora a in b.

- č) Ali veš, kako se je imenovala zveza strank, ki je aprila 1990 zmagala v Sloveniji na prvih večstrankarskih volitvah. Obkroži pravičen odgovor.
- a) Demokracija.
 - b) Demos.
 - c) Demon.
 - č) Demokratična zveza strank.

Rešitev: Demos.

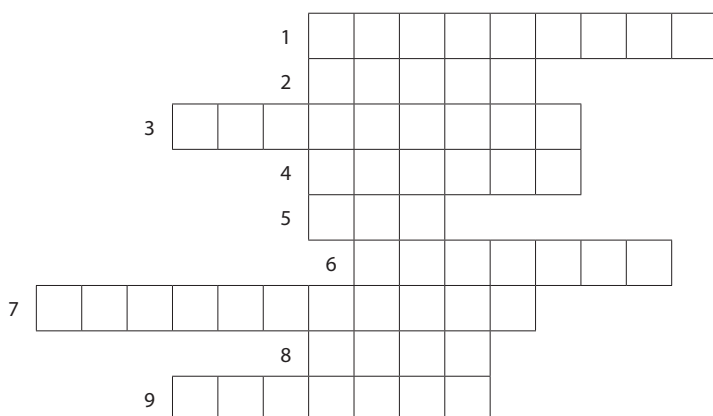
d) Ali veš, kako se imenuje državni praznik, ki ga praznujemo 26. decembra in je posvečen spominu na plebiscit. Obkroži pravičen odgovor.

- a) Dan državnosti.
- b) Dan samostojnosti in enotnosti.
- c) Dan demokracije in enotnosti.
- č) Dan državnosti in enotnosti.

Rešitev: Dan samostojnosti in enotnosti.

4. Naloga

Reši križanko in dobil boš geslo, povezano z državnim praznikom, dnevom samostojnosti in enotnosti.

- 1 Nasprotna stran poziciji.
- 2 Organ, ki ima vrhovno izvršilno oblast v državi.
- 3 Ime naše države.
- 4 Zakonodajna, izvršilna in sodna _____.
- 5 Nasprotje vojne.
- 6 Politična _____.
- 7 Politična ureditev z vladavino večine.
- 8 Voditelj Jugoslavije.
- 9 Državnozborske _____.

Rešitev:

1	O	P	O	Z	I	C	I	J	A		
2	V	L	A	D	A						
3	S	L	O	V	E	N	I	J	A		
4	O	B	L	A	S	T					
5	M	I	R								
6	S	T	R	A	N	K	A				
7	D	E	M	O	K	R	A	C	I	J	A
8	T	I	T	O							
9	V	O	L	I	T	V	E				

5. Naloga

Reši **rebus** in zapiši rešitev.

a)

E = U

~~P~~R _____ VA

Rešitev: USTAVA.

b)

E = A

~~M~~ _____ ~~L~~E _____ A.

Rešitev: ZASTAVA

c)

_____ VA _____ A ŽAR _____

Rešitev: GLASOVNICA.

č)

_____ ŠALI _____

Rešitev: HIMNA.

6. Naloga

Premetanka. Črke premešaj tako, da boš dobil pojme, povezane z nastajanjem slovenske države.

SAMO TI SVOJ VO

Rešitev: OSAMOSVOJITEV.

NAP ŠČUK SI

Rešitev: SKUPŠČINA.

MOKA DE RICJA

Rešitev: DEMOKRACIJA.

LITVE VO

Rešitev: VOLITVE.

VESLO JA NI

Rešitev: SLOVENIJA.

LJ CIA ZDRAV

Rešitev: ZDRAVLJICA.

A REVI NOV JA

Rešitev: NOVA REVIJA.

7. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Po kamnih čez potok**

Navodilo učitelju: Pripravite liste, na katerih je zapisan neki pojem, povezan z državnim praznikom, dnevom samostojnosti in enotnosti (npr. osamosvojitev, samostojnost, skupščina, volilna pravica, ustava, volišče, glasovnica, plebiscit). Ti listi so kamni, prek katerih morajo učenci hoditi, da prečkajo potok. Učenec, ki stopi na kamen, mora pravilno pojasniti/obrazložiti, kaj pomeni beseda, ob kateri stoji. Če se zmoti, prepusti mesto drugemu učencu. Igra se konča, ko pride prvi od učencev prek vseh kamnov čez potok.

8. Naloga

Didaktična **ustvarjalna igra**: Izdelaj slogan, logotip ali propagandni letak

Učenci prevzamejo vloga promotorja plebiscita in pripravijo logotip, letak ali slogan, s katerim nagovarjajo slovenske državljane, naj se odločijo za samostojno in neodvisno državo. Izdelajo zanimiv in izviren izdelek (slikovni grafični izdelek, plakat, PowerPoint predstavitev).

9. Naloga

Aktivnost za učence: **pisni grafični izdelki**

Učenci napišejo besedilo z naslovom Plebiscitarni dan v Sloveniji, 23. 12. 1990.

10. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Zagovarjamo vrednote**

Navodilo za učitelja: V učilnici položite na tla dolg papirnat trak. Na vsaki konici traku navedite dve skrajni stališči na temo plebiscita. Navedite argumente za in proti plebiscitnemu vprašanju »Ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država?«.

Naloga za učence: postavijo naj se na izbrano mesto ob traku ter izrazijo svoje mnenje in navedejo argumente za svoje stališče.

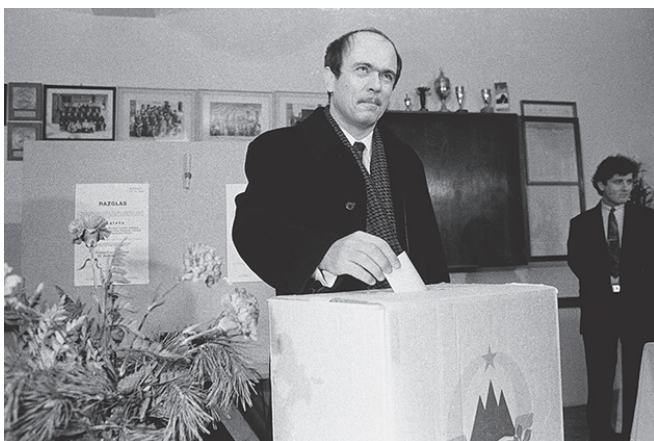

11. Naloga

Metoda slikovnih grafičnih izdelkov

- a) Učencem pripovedujte in se z njimi pogovarjajte o dogodkih iz leta 1990, ko so pri nas potekale priprave na plebiscit in nastajanje slovenske države.

Učencem razdelite delovno gradivo: fotografije dogodkov ob osamosvajanju, fotografijo, ki prikazuje plebiscitarno glasovanje, četverico (afera JBTZ), propagandni letak v času prvih večstrankarskih volitev pri nas, slovensko himno, Majniško deklaracijo itd. Sočasno jim razdelite lističe, na katerih so izpisani pomembni mejniki in dogodki tik pred razpadom Jugoslavije itd. Naloga učencev je, da k dogodkom pravilno razvrstijo zapise na lističih in sestavijo časovni trak.

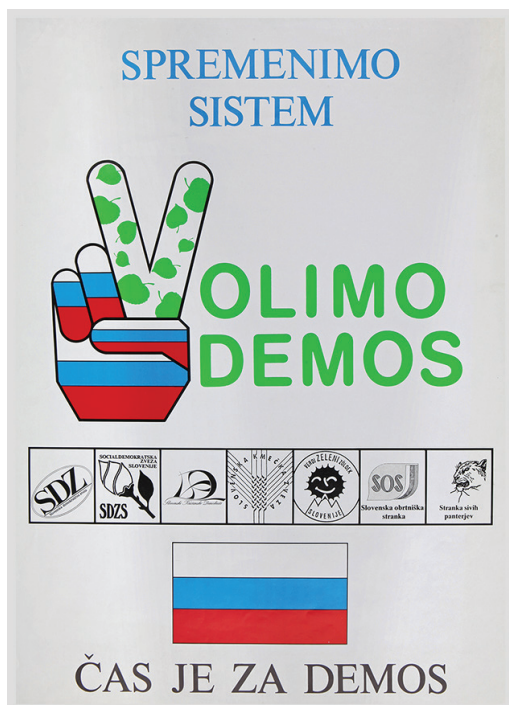

Dr. Janez Drnovšek, član predsedstva SFRJ, oddaja glasovnico na plebiscitu o samostojni in neodvisni Sloveniji, 23. 12. 1990. (Foto: Tone Stojko/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Janez Janša, David Tasič, Ivan Borštner in Franci Zavrl po koncu sojenja na Vojaškem sodišču v Ljubljani, 27. 7. 1988 (Foto: Tone Stojko/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Demosov volilni plakat za prve večstrankarske volitve (Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Marko Demšar, kandidat za predsednika predsedstva RS, na prvih povojnih večstrankarskih volitvah, 8. 4. 1990 (Foto: Tone Stojko/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

MAJNIŠKA DEKLARACIJA 1989

Nesporazumi, provokacije in tudi odkrite sovražnosti, ki jih danes doživljajo Slovenci v Jugoslaviji, nas prepričujejo o prelomnosti sedanjega zgodovinskega trenutka in nas obvezujejo, da v jasni obliki izrečemo svojo voljo, iz katere sledijo dejanja v prihodnosti.

Podpisniki te listine izjavljamo in sporočamo:

1.
da hočemo živeti v suvereni državi slovenskega naroda;

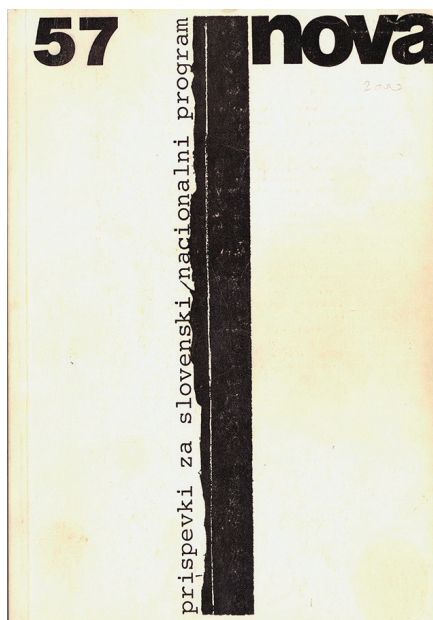
2.
kot suverena država bomo samostojno odločali o povezavah z južnoslovanskimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope;

3.
glede na zgodovinska prizadevanja slovenskega naroda za politično samostojnost je slovenska država utemeljena le na:

- spoštovanju človekovih pravic in svoboščin,
- demokraciji, ki vključuje politični pluralizem,
- družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gmotno blaginjo v skladu z naravnimi danostmi in v skladu s človeškimi zmožnostmi državljanov Slovenje.

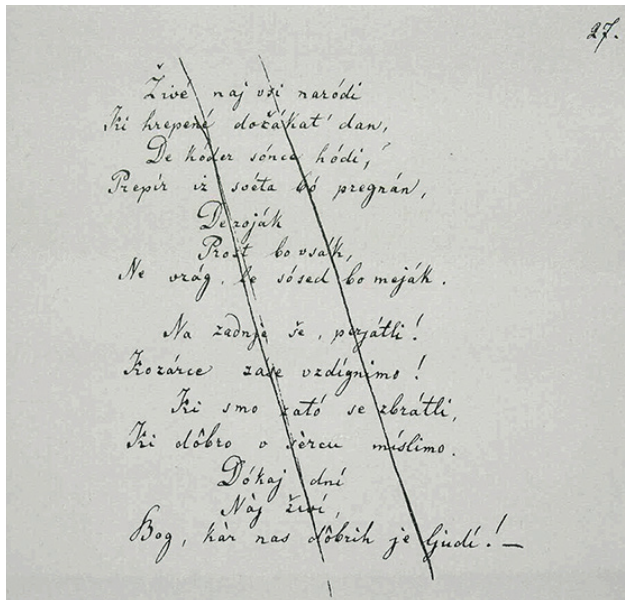
Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratična zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje, Socialdemokratska zveza Slovenije, Univerzitetna konferenca ZSMS, Društvo slovenskih skladateljev, 8. maja 1989.

Majniška deklaracija 1989 (Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Naslovnica Nove revije, št. 57 (Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Sedma kitica Zdravljice je slovenska himna. (Foto: Gorenjski muzej)

Viri:

- Guštin, D. in Prebilič, V. (ur.). (2008). Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje. Ljubljana: ZRSS.
- Kronika 20. stoletja, 1980–1989. (2000). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Moja dežela je naša država – Slovenija že 20 let. (2010). Ljubljana: Arhiv RS in ZRSŠ. Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=6&pID=34&rID=225> (20. 8. 2013).
- Omahen, R. (2010). Uporaba didaktičnih iger pri pouku geografije in zgodovine v osnovni šoli. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Pesek, R. (2007). Osamosvojitve Slovenije: ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država? Ljubljana: Nova revija.
- Prunk, J. (1996). Osamosvojitve Slovenije. Ljubljana: Grad.
- Repe, B. (2001). Slovenci v osemdesetih letih. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.
- Slovenci v XX. stoletju. (2001). Ljubljana: Slovenska matica.
- Slovenska kronika XX. stoletja. (1996). Ljubljana: Nova revija.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2000). [Elektronska izdaja]. Ljubljana: Založba ZRC. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

PREŠERNOV DAN, SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

1. Naloga

Metoda pisnih grafičnih izdelkov

- a) Učenci pojasnijo, koga predstavlja fotografija, kdaj praznujemo slovenski kulturni praznik in zakaj je to pomembno.

Foto: Gorenjski muzej

- b) Učenci dopolnijo manjkajoče dele besedila v slovenski himni (sedma kitica Prešernove Zdravljice).

Živé naj vsi narodi,
ki hrepené _____ dan,
da koder _____ hodi,
prepir iz _____ bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le _____ bo mejak!

2. Naloga

Didaktična metoda likovnih izdelkov.

Prešernov semenj je prireditev v Kranju, na kateri pričarajo Prešernov čas. Po mestu se sprehajajo ljudje v oblačilih iz 19. stoletja, vozi kočija, igrajo lajnarji ...

Par v oblačilih iz 19. stoletja (Foto: Bojan Okorn/Zavod za turizem in kulturo Kranj)

Lajnar (Foto: Zavod za turizem in kulturo Kranj)

Navodilo: Oglej si to spletno stran in likovno ustvarjaj na izbran dogodek, sliko itd.
http://www.siol.net/data/fotogalerije/slovenija/2012/02/presernov_smenj.aspx.

3. Naloga

- a) Kdaj slavimo Prešernov dan, državni in osrednji slovenski kulturni praznik? Obkroži pravilen odgovor.
- a) 8. februarja, ko je obletnica smrti Franceta Prešerna.
 - b) 8. februarja, ko je obletnica rojstva Franceta Prešerna.
 - c) 8. februarja, ko je obletnica rojstva Ivana Cankarja.
 - č) 9. februarja, ko je obletnica rojstva Simona Gregorčiča.
- Rešitev: 8. februarja, ko je obletnica smrti Franceta Prešerna.

- b) Ali veš, katere nagrade podelijo v okviru osrednje državne proslave ob kulturnem prazniku? Obkroži pravilen odgovor.
- a) Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada za vrhunske dosežke v umetnosti.
 - b) Nagrade za življenjsko delo umetnikov.
 - c) Prešernove nagrade za dramske umetnike.
 - č) Prešernove nagrade za najboljše športnike leta.
- Rešitev: odgovor a.

- c) Ali veš, zakaj je kultura tako pomembna za naš narod? Pojasni in obrazloži spodnje trditve.
- a) Skozi zgodovino je bila kultura vir naše narodne identitete.
 - b) Brez svoje kulture ne bi dosegli osamosvojitve in lastne države.
 - c) Kultura in jezik sta del naše narodne samobitnosti že stoletja.

- č) Dopolni spodnje besedilo:

Slovenski kulturni _____ je posvečen _____ Prešernu (1800–1849), največjemu slovenskemu _____. Prešeren je pripadal umetnostni smeri takratne romantike, posebno pa si je prizadeval za posodobitev slovenskega _____. Znan je njegove _____ v obliki soneta in besedilo Zdravljice, katere del je tudi slovenska _____. V februarju se na prostem vrstijo kulturne prireditve, koncerti pevskih zborov in vokalnih skupin, ki nastopajo na lokacijah, kjer je pesnik France Prešeren prebival, je tja zahajal in srečeval ljudi.

Rešitev: praznik, Francetu, pesniku, jezika, pesmi, himna.

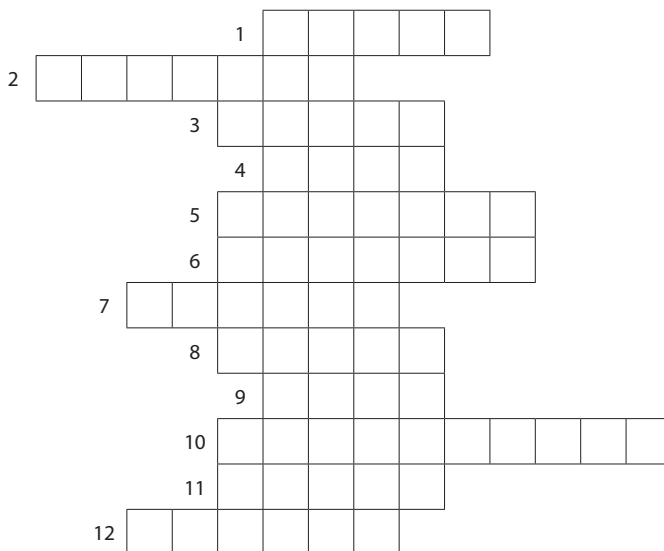
- d) Ali veš, kdaj in kje se je rodil France Prešeren? Obkroži pravilen odgovor.
- a) 3. decembra 1800 v Vrbi.
 - b) 3. decembra 1900 v Ljubljani.
 - c) 8. februarja 1900 v Vrbi.
 - č) 3. decembra 1849 v Vrbi.

Rešitev: Odgovor a.

4. Naloga

Reši križanko in dobiš boš geslo, povezano s slovenskim kulturnim praznikom.

- 1 Deklamiral je _____.
- 2 Skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja. Grška, rimska, srednjeveška _____.
- 3 Slovenski, angleški, nemški _____.
- 4 Vzgojno-izobraževalna ustanova za učence. Osnovna _____.
- 5 Mesec svečan.
- 6 Dan, ko se navadno ne dela, posvečen kakemu pomembnemu dogodku.
- 7 _____ Bevk.
- 8 Pesem iz štirinajstih verzov, navadno enajstercev, v dveh štirivrstičnih in dveh trivrstičnih kiticah. V _____ izpovedati ljubezen.
- 9 O, _____, srečna draga vas domača ...
- 10 Slovenska himna (sedma kitica).
- 11 Skupnost ljudi, na določenem ozemlju, ki so povezani zgodovinsko, jezikovno, kulturno.
- 12 Oseba, ki piše pesmi.

b)

_____ † T _____

Rešitev: KULTURA.

c)

A = E

_____ † _____

Rešitev: PREŠEREN.

č)

_____ € ____ T.

Rešitev: SONET.

6. Naloga

Premetanka. Črke premešaj tako, da boš dobil pojme, povezane z nastankom slovenske države.

PRA KINZ

Rešitev: PRAZNIK.

ŠERO NAD V PREN

Rešitev: PREŠERNOV DAN

ET SON

Rešitev: SONET.

BAR V

Rešitev: VRBA.

NIK S PE

Rešitev: PESNIK.

LJ IZ DRAVCA

Rešitev: ZDRAVLJICA.

PRST KRI SAVC

Rešitev: KRST PRI SAVICI.

7. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Po kamnih čez potok**

Navodilo učitelju: Pripravite liste, na katerih je zapisan neki pojem, povezan z državnim kulturnim praznikom (npr. France Prešeren, himna, Zdravljica, pesnik, Vrba, poezija, sonet). Ti listi so kamni, prek katerih morajo učenci hoditi, da prečkajo potok. Učenec, ki stopi na kamen, mora pravilno pojasniti/obrazložiti, kaj pomeni beseda, ob kateri stoji. Če se zmoti, prepusti mesto drugemu učencu. Igra se konča, ko pride prvi od učencev prek vseh kamnov čez potok.

8. Naloga

Didaktična **ustvarjalna igra**: Izdelaj slogan, logotip ali propagandni letak

Učenci se postavijo v vlogo promotorjev slovenskega kulturnega praznika in pripravijo logotip, letak ali slogan, s katerim promovirajo dosežke slovenske kulture. Izdelajo zanimiv in izviren izdelek (slikovni grafični izdelek, plakat, PowerPoint predstavitev).

9. Naloga

Aktivnost za učence: metoda **pisnih grafičnih izdelkov**

Učenci napišejo besedilo z naslovom Moj dan s Francetom Prešernom.

10. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Zagovarjamo vrednote**

Navodilo za učitelja: V učilnici položite na tla dolg papirnat trak. Na vsaki konici traku navedite dve skrajni stališči na temo pomena praznovanja slovenskega kulturnega praznika. Navedite argumente za in proti praznovanju praznika, ki je dela prost dan. Naloga za učence: postavijo naj se na izbrano mesto ob traku in izrazijo svoje mnenje o vsebini učne teme in navedejo argumente za svoje stališče.

11. Naloga

Metoda **slikovnih grafičnih izdelkov**

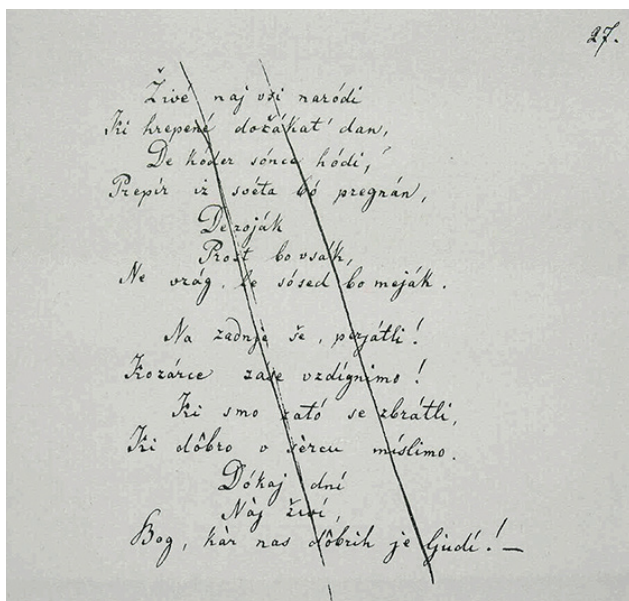
- a) Učencem pripovedujte in se z njimi pogovarjajte o Francetu Prešernu, kulturnem prazniku in pomenu slovenske kulture.

Učencem razdelite delovno gradivo: fotografije Franceta Prešerna, slovensko himno, pesmi, sliko rojstne hiše v Vrbi na Gorenjskem, zapis o prireditvah o Prešernovem dnevu itd. Sočasno jim razdelite lističe, na katerih so opisi pojmov, dogodkov, fotografij itd. Naloga učencev je, da k dogodkom pravilno razvrstijo zapise na lističih.

Slovenski bankovec, tolar (Foto: Banka Slovenije)

Sedma kitica Zdravljice je slovenska himna. (Foto: Gorenjski muzej)

Kovanec za dva evra

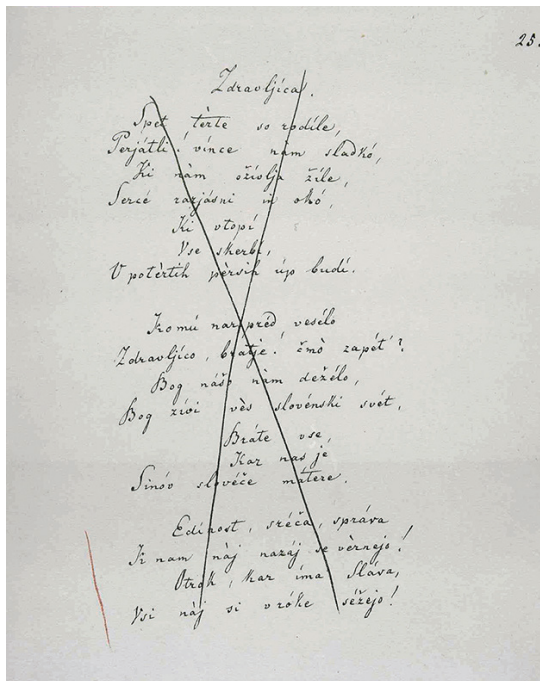

Dom v Vrbi (Foto: Gorenjski muzej)

France Prešeren (Foto: Gorenjski muzej)

Zdravljica (Foto: Gorenjski muzej)

Viri:

- Guštin, D. in Prebilič, V. (ur.). (2008). Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje; Ljubljana: ZRSS.
- Kronika 20. stoletja, 1980–1989. (2000). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Moja dežela je naša država – Slovenija že 20 let. (2010). Ljubljana: Arhiv RS in ZRSŠ. Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=6&pID=34&rID=225> (20. 8. 2013).
- Omahen, R. (2010). Uporaba didaktičnih iger pri pouku geografije in zgodovine v osnovni šoli. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Pesek, R. (2007). Osamosvojitve Slovenije: ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država? Ljubljana: Nova revija.
- Prunk, J. (1996). Osamosvojitve Slovenije. Ljubljana: Grad.
- Repe, B. (2001). Slovenci v osemdesetih letih. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.
- Slovenci v XX. stoletju. (2001). Ljubljana: Slovenska matica.
- Slovenska kronika XX. stoletja. (1996). Ljubljana: Nova revija.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2000). [Elektronska knjiga]. Ljubljana: Založba ZRC. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA

Delovne aktivnosti za učitelje in učence

1. Naloga

Metoda pisnih grafičnih izdelkov

- a) Učenci pojasnijo, kaj pomeni fotografija, ki je nastala ob razglasitvi Republike Slovenije.

*Dvig slovenske zastave na slovesnosti ob razglasitvi samostojnosti, Ljubljana, 26. 6. 1991
(Foto: Nace Bizilj/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)*

2. Naloga

Učenci dopolnijo manjkajoče dele besedila v slovenski himni, sedmi kitici Prešernove Zdravljice.

Živé naj vsi _____,
ki hrepené _____ dan,
da, koder _____ hodi,
prepir iz _____ bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le _____ bo mejak!

3. Naloga

a) Slovenski grb ima obliko ščita. Kateri simboli so na njem upodobljeni? Obkroži pravilen odgovor.

- a) Triglav, morje in reke ter zlate zvezde.
- b) Zmaj, reke in zlate zvezde.
- c) Triglav, morje in sonce.
- č) Triglav, morje in reke ter sonce.

Rešitev: a.

b) Ali veš iz grba katere slovenske zgodovinske dežele izhajajo barve naše zastave? Obkroži pravilen odgovor.

- a) Iz grba dežele Koroške.
- b) Iz grba dežele Kranjske.
- c) Iz grba dežele Štajerske.
- č) Iz grba dežele Goriške.

Rešitev: b.

c) Ali veš, kako si sledijo barve slovenske zastave od zgoraj navzdol?

- a) Bela, modra, rdeča.
- b) Rdeča, bela, modra.
- c) Modra, bela, rdeča.
- č) Rdeča, modra, rumena.

Rešitev: a.

č) Ali veš, kako se imenuje pesem, kitica pesmi in kdo je avtor naše državne himne, ki jo je skupščina sprejela že leta 1990, torej pred slovensko osamosvojitvijo?

- a) Soča, sedma kitica, Ivan Cankar.
- b) Zdravljica, sedma kitica, France Prešeren.
- c) Zdravljica, druga kitica, France Prešeren.
- č) Zdravljica, peta kitica, France Prešeren.

Rešitev: b.

d) Ali veš, kako se imenuje državni praznik, ki ga praznujemo 25. junija in je posvečen spominu razglasitev slovenske države? Obkroži pravilen odgovor.

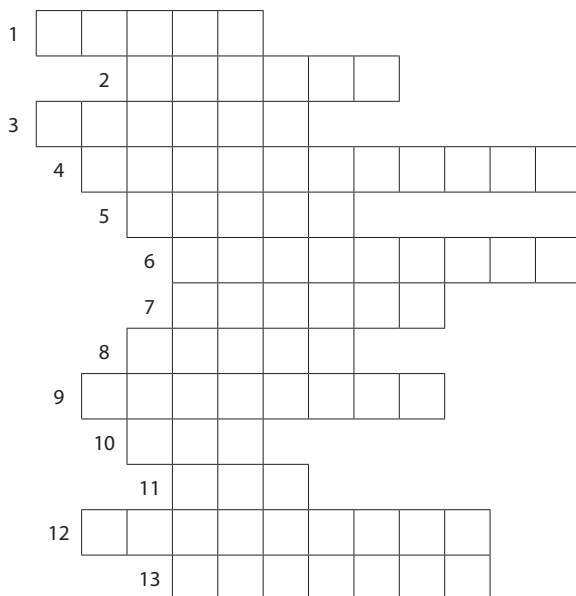
- a) Dan državnosti.
- b) Dan samostojnosti in enotnosti.
- c) Dan demokracije in enotnosti.
- č) Dan državnosti in enotnosti.

Rešitev: a.

4. Naloga

Reši križanko in dobil boš geslo, povezano z državnim praznikom, dnevom državnosti.

- 1 Kratica za Demokratično opozicijo Slovenije.
- 2 Temeljni zakon v državi.
- 3 Organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju svojo oblast.
- 4 Svobodna odločitev neke skupnosti: pravica narodov do _____.
- 5 Denar v samostojni Republiki Sloveniji.
- 6 Parlament ali _____.
- 7 Oborožene sile neke države.
- 8 Nasprotje od miru.
- 9 _____ deklaracija, ki je zahtevala demokracijo, spoštovanje človekovih pravic in suvereno državo.
- 10 Stanje brez vojne in spopadov.
- 11 V Ljubljani je _____ republike.
- 12 Ljudsko glasovanje ali _____.
- 13 Postopek, v katerem izvolimo poslance v parlament.

Rešitev:

1	D	E	M	O	S														
		2	U	S	T	A	V	A											
3	D	R	Ž	A	V	A													
	4	S	A	M	O	O	D	L	O	Č	B	A							
		5	T	O	L	A	R												
			6	S	K	U	P	Š	Č	I	N	A							
			7	V	O	J	S	K	A										
			8	V	O	J	N	A											
	9	M	A	J	N	I	Š	K	A										
		10	M	I	R														
			11	T	R	G													
	12	P	L	E	B	I	S	C	I	T									
			13	V	O	L	I	T	V	E									

5. Naloga

Reši **rebus** in zapiši rešitev.

a)

Rešitev: USTAVA.

b)

Š _____ A.

Rešitev: TOLAR.

c)

_____ VA _____ A ŽAR _____

Rešitev: GLASOVNICA.

č)

_____ ŠAH _____ E _____

Rešitev: HIMNA.

6. Naloga

Premetanka. Črke premešaj tako, da boš dobil pojme, povezane z nastankom slovenske države.

SAMO TI SVOJ EVO

Rešitev: OSAMOSVOJITEV.

STA ZA VA

Rešitev: ZASTAVA

STOJ SAMO NOST

Rešitev: SAMOSTOJNOST.

ZA LJ DRVICA

Rešitev: ZDRAVLJICA.

BRG

Rešitev: GRB.

MIHNA

Rešitev: HIMNA.

7. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Po kamnih čez potok**

Navodilo učitelju: Pripravite liste, na katerih je zapisan neki pojem, povezan z državnim praznikom, dnevom državnosti (npr. osamosvojitev, grb, skupščina, zastava, slovenska himna, Republika Slovenija, Trg republike). Ti listi so kamni, prek katerih morajo učenci hoditi, da prečkajo potok. Učenec, ki stopi na kamen, mora pravilno pojasniti/obrazložiti, kaj pomeni beseda, ob kateri stoji. Če se zmoti, prepusti mesto drugemu učencu. Igra se konča, ko pride prvi od učencev prek vseh kamnov čez potok.

8. Naloga

Didaktična **ustvarjalna igra**: Izdelaj slogan, logotip ali propagandni letak

Učenci se postavijo v vlogo promotorjev države Slovenije in pripravijo logotip, letak ali slogan, s katerim promovirajo samostojno državo, Republiko Slovenijo. Izdelajo zanimiv in izviren izdelek (slikovni grafični izdelek, plakat, PowerPoint predstavitev).

9. Naloga

Aktivnost za učence: metoda **pisnih grafičnih izdelkov**

Učenci napišejo besedilo z naslovom Prvi dan v samostojni državi Sloveniji, 25. 6. 1991.

10. Naloga

Didaktična igra z gibanjem: **Zagovarjamo vrednote**

Navodilo za učitelja: V učilnici položite na tla dolg papirnat trak. Na vsaki konici traku navedite dve skrajni stališči na temo osamosvojitve Slovenije. Navedite argumente za in proti imeti lastno državo. Naloga za učence: postavijo naj se na izbrano mesto ob traku in izrazijo svoje mnenje in navedejo argumente za svoje stališče.

11. Naloga

Metoda **slikovnih grafičnih izdelkov**

- a) Učencem pripovedujte in se z njimi pogovarjajte o dogodkih izpred 23 let, ko so pri nas potekale priprave na razglasitev slovenske države.

Učencem razdelite delovno gradivo: fotografije dogodkov ob razglasitvi slovenske države, slovensko himno, grb, zastavo itd. Sočasno jim razdelite lističe, na katerih so izpisani pomembni mejniki in dogodki nastajanje slovenske države in njene slovesne razglasitve. Naloga učencev je, da k dogodkom pravilno razvrstijo zapise na lističih in sestavijo časovni trak.

Slovenski bankovec, tolar (Foto: Banka Slovenije)

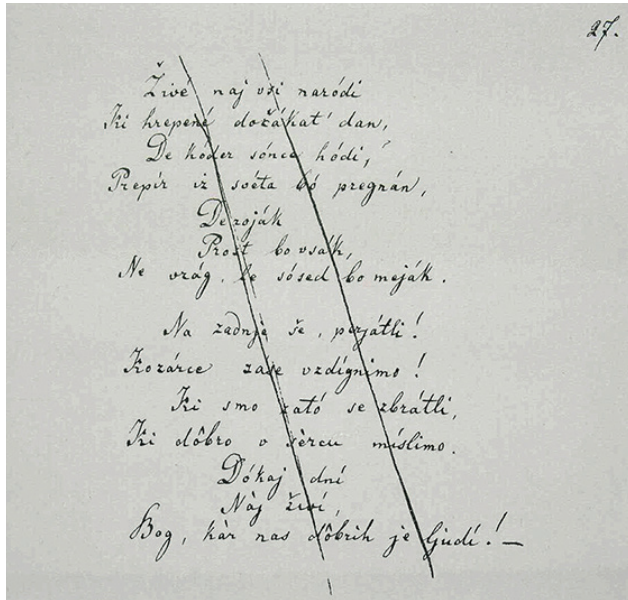

Posledice letalskih napadov JLA na Brniku, 28. 6. 1991 (Foto: Tone Stojko/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Trije predsedniki, France Bučar, Milan Kučan in Lojze Peterle (predsednik skupščine RS, predsednik predsedstva RS in predsednik izvršnega sveta skupščine RS), prihajajo na slovesnost ob razglasitvi samostojnosti, Ljubljana, 26. 6. 1991. (Foto: Nace Bizilj/Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Sedma kitica Zdravljice je slovenska himna. (Foto: Gorenjski muzej)

Grb

Zastava

PROJEKTNI DAN NA PREDMETNI STOPNJI – SLOVENIJA, MOJA DOMOVINA

Poleg prireditev, ki se na šolah pripravijo ob dnevu samostojnosti in enotnosti ter dnevu državnosti, lahko ta dva praznika spodbujata pri učencih razmišljanje o lastni domovini tudi tako, da se izvede projektni dan, v katerega so vključeni vsi učenci in učitelji, tema pa je Slovenija, moja domovina. Učitelji pripravijo delavnice s svojega strokovnega področja. V nadaljevanju je naveden primer takšnega dne, v katerem so na urniku slovenščina, zgodovina, likovna umetnost, glasbena umetnost in matematika.

Dan je zasnovan tako, da učitelji posameznih predmetov pripravijo eno učno uro, ki se vsebinsko navezuje na temo. Učenci po vsaki učni uri zamenjajo učilnico. Ko se dejavnosti končajo, se v ustreznem šolskem prostoru pripravi razstava izdelkov učencev.

Slovenščina

Učitelj učencem razdeli delovne liste z odlomki besedil, ki so jih o Slovencih napisali znameniti Slovenci od reformacije do sodobnosti. Posamezni učenci glasno preberejo besedila in jih med seboj primerjajo (iščejo podobnosti in razlike). Izberejo besedilo, ki se jih je najbolj dotaknilo, in svojo izbiro utemeljijo. Na podlagi prebranih besedil napišejo svoje besedilo, v katerem nagovorijo svoj narod ali državljane Republike Slovenije (do 100 besed). Vsak učenec predstavi svoje besedilo.

DELOVNI LIST

Marko Pohlin: Hvala slovenskega jezika, 1768 (odlomek)

Vsak dobro utemeljen jezik ima svojo hvalo, slavo in korist. Človeška družba ga uporablja tako v svoj prid in za razkrivanje misli kakor za ovekovečenje stvari. Zastarano obnavlja z besedami, novo pa zapušča v spisih kot starino.

Toda mar ga zaničujemo morda zato, ker je v rabi le na majhnem ozemlju (kolikor ga obsega vojvodina Kranjska)? Kdor ga prezira iz tega vzroka, mora biti slabo razgledan po zemljepisju, ker ne ve ničesar o prostrani Iliriji, saj so vendar ta ljudstva razširjena od vzhoda do zahoda, od enega morja do drugega. Kranjce zasmehujejo, češ da jih je najti po vsem svetu. Kakor hitro pa gre za jezik, nočejo o njih na svetu ne vedeti.

Prispeval sem po svojih najboljših močeh in sem (to priznam) celo svojevoljno ustvaril umetne slovnične besede. Toda mar je to kaj slabega, če sem si vzel pravico, ki sem jo podedoval od našega praočeta Adama: dajati stvarim imena po splošni samovolji in po njihovih lastnostih. Zvezdogledi, odkritelji novih otokov in umetniki imajo pravico dati novo ime svojemu novemu delu, novemu otoku ali zvezdi, pa ne bi smel nov slovničar oblikovati besed iz korenov, ki osvetljujejo stvar in naravo stvari in jo razlagajo.

Ivan Cankar: Slovenci in Jugoslovani, 1913 (odlomek)

Zmage balkanskih držav so na mah potisnile jugoslovanski problem v ospredje evropskega zanimanja. Evropa se je pravzaprav šele zavedla, da ta problem res eksistira. Oznanili so ga svetu srbski in bolgarski topovi. Žalostno je, da je bilo tega oznanjenja treba. Mi Slovenci se odkritosrčno veselimo ob sijajnem razmahu svojih južnih bratov. Ali to veselje nam greni misel, da so ob tem razmahu tekle cele mlake mlade, sočne krvi. Srd mora obvladati vsakega pametno in pošteno mislečega človeka, če pomisli, da bi tega strašnega prelivanja krvi e bilo potreba, ako bi bila Evropa s svojo mizerno diplomacijo tisto, kar pravi, da je, kar pa nikoli ni bila in kar žalibog najbrž tudi nikoli ne bo – namreč zaščitnica kulture in civilizacije.

Najbolj gnusni, res – gnusni!- pa se mi zde tisti ljudje, ki čisto brez vzroka in brez povoda spravljajo v zvezo s političnim jugoslovanskim vprašanjem še slovenski jezik. Kar ponujajo ga, kar mečejo ga čez mejo, še ne vprašajo, kdo bi več zanj dal. Jaz še nisem videl ta, ki bi prišel ponujat k nam svojo hrvaščino. Pri nas pa je drugače!

(»Slovenec«, – »Matica« –) Tako smo siti svoje kulture, da nam je že odveč in da bi jo najrajši kar vrgli čez plot. – (Kulturni škandal!)

Rekel sem, kaj da je najbolj potrebno in edino koristno, če hočemo doseči svoj slovenski kulturni in svoj jugoslovanski politični cilj. Naj dela vsak, kakor mu je dano; jaz sem delal! –

Ciril Zlobec: O narodu, družbi ..., 1984 (Poskus političnega eseja, odlomek)

Vsak rod najbrž vsaj kdaj o sebi misli, da je zabredel v takšno ali drugačno stisko ali da so ga drugi potisnili vanjo. Prav tako pa se vsak rod, ki na ravnodušen do svojega in skupnega življenja, ob taki pomisli že tudi sprašuje, kako takšno stisko premagati, kako sebe in skupnost, ki ji pripada, urediti v času, skozi katerega mu je usojeno hoditi. V tej zakonitosti Slovenci nismo izjema. Zagata, v kateri se zdaj resneje kot doslej sprašujemo o sebi, ni majhna, kot tudi ni majhna naša volja, da bi spet dotipali razvidnejšo pot, če že ne v prihodnost, pa vsaj iz danes v jutri. Marsikatera vednost o sebi nas dela šibkejše, kot bi smeli biti, zato nekakšen občutek dolžnosti v nas terja, da jo domislimo do kraja. Zares do kraja? Vsaj za ta naš trenutek zagotovo. To smo dolžni do sebe in – vsaj v obsegu, ki še omogoča kontinuiteto narodovega življenja – tudi do tistih, ki jim bomo po bioloških zakonitostih prej ali slej preteklost. Vredna ali nevedna.

Iz tega seveda izhaja, da je sleherno načrtovanje prihodnjega razvoja naše državljanke in narodne zavesti, soodvisnosti med njima, takšne ali drugačne pogojenosti ene z drugo, nadvse odgovorno početje. Kdaj gre za nasilno usmerjanje zavesti, državljanke ali narodne, ob fanatični zagledanosti v rokohitrške »skupne cilje«, je mogoče zaznati že s preprosto pametjo, če že nočemo prisluhniti primerjalni stroki in znanosti s tega področja. Odgovorno se moramo zamisliti že tisti prvi trenutek, ko se zavemo, da ti cilji vzbujajo nezaupanje, kjer bi pričakovali zaupanje; ogroženost, kjer bi naj bila potrebna trdnost.

In vsi vemo, da Predlog skupnih programskih jeder ni prinesel med Slovence ne zaupanja ne občutka trdnosti, pač pa nasprotno: popolno nezaupanje, boleč občutek ogroženosti.

Zaradi tega smo dolžni še naprej o tem razmišljati, svobodni v sebi in do drugih, torej predvsem brez strahu, da bi pri tem utegnili kaj narobe povedati, zapisati, kajti odločili smo se za zrelo, strokovno in odgovorno razpravljanje. Največje zadoščanje za slovenskega pisatelja, ki ne more biti ob teh problemih ravnodušen, je prav v tem, da zrelost in odgovornost ob teh vprašanjih v Sloveniji prevladujeta in da je tudi glas stroke vse glasnejši. Bilo bi lahkomišelnost, če mu ne bi prisluhnili in se po njem ravnali.

Vir:

Pogačnik J., Nakrst J. (1985): Slovenska misel. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Navpična rešitev križanke je _____.
V slovarju ali na spletu poišči pomen besede in napiši razlago.

Likovna umetnost

Učitelj pripravi za učence posameznih razredov naloge, povezane s Slovenijo in slovenskimi simboli. Učenci 6. in 7. razreda s slikarskimi tehnikami (tempera, akril, kolaž, mozaik ipd.) ustvarjajo slovenske državne simbole, učenci 8. in 9. razreda pa v tehnikah izdelajo lastne slogane o Sloveniji in Slovencih, ki jih oplemenitijo s slovenskimi simboli, kot so Triglav, kranjska čebela, lipov list ipd.

Glasbena umetnost

Učenci se pri tej uri seznanijo s slovenskimi ljudskimi plesi. Učitelj jim predvaja nekajminutni video posnetek ljudskih plesov.

Primer: www.festivalsdusud.com - 2010 - Slovénie - Ensemble folklorique »France Marolt« Dostopno na naslovu: https://www.youtube.com/watch?v=xWR-X_8RMkw [citirano 12. 3. 2014].

Po ogledu posnetka si učenci ogledajo še tipično narodno nošo domače pokrajine. Naučijo se osnovnih korakov enega ljudskega plesa, ki ga ob glasbeni spremljavi zaplešejo. Lahko je skupinski, na primer belokranjsko kolo, ali v parih, na primer polka. Uro lahko popestrimo s plesnimi igrami, kot so ples z metlo, igra z izbiranjem soplesalca, igra s klobuki ...

Matematika

Učitelj pripravi naloge, ki se nanašajo na statistične podatke v Sloveniji. Učenci samostojno ali v parih rešujejo delovni list. Naloge so sestavljene tako, da učenci uporabijo podatke Statističnega urada Republike Slovenije, dostopne na naslovu: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp#05 [citirano 12. 3. 2014].

DELOVNI LIST

1. Na podlagi spodnje tabele nariši graf (stolpčni grafikon), ki bo prikazoval, kako se je med letoma 1991 in 2014 spreminjalo število prebivalcev.

LETO	ŠTEVILO PREBIVALCEV V RS
1991	1.999.945
1995	1.989.477
1999	1.978.334
2003	1.995.033
2007	2.010.377
2011	2.050.189
2014	2.061.085

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno na naslovu:
http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05A2010S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/05_osnovni_podatki_preb/10_05A20_prebivalstvo_letno/&lang=2 [citirano 12. 3. 2014].

2. Na spletu poišči podatek o številu prebivalcev v svoji občini in izračunaj, kolikšen del prebivalstva Republike Slovenije pomeni. V pomoč naj ti bo spletna stran Statističnega urada Republike Slovenije:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05C4008S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/20_05C40_prebivalstvo_obcine/&lang=2.

Podatek predstavi s tortnim grafikonom.

3. Površina Republike Slovenije je 20.273 km². Približno koliko slovenskih zastav, velikih 100 x 200 cm, bi potrebovali, da bi prekrili celotno ozemlje naše države?

4. Na nemo karto Slovenije vriši eno vzpetino blizu svojega domačega kraja. Poišči njeno nadmorsko višino in jo primerjaj z nadmorsko višino Triglava. Pomagaj si s spletno stranjo Seznam vrhov v Sloveniji:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_vrhov_v_Sloveniji. Izračunaj tudi, koliko je tvoj domači kraj nižji od Triglava.

5. Oglej si spodnjo tabelo in izračunaj povprečno julijsko in januarsko temperaturo v Sloveniji od leta 2008 do 2012.

LETO	FEBRUAR	JULIJ
2008	2,6 °C	18,7 °C
2009	0,4 °C	18,2 °C
2010	0,0 °C	20,1 °C
2011	0,1 °C	18,1 °C
2012	-3,2 °C	20,1 °C

Vir:

Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno na naslovu:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0156101S&ti=Povpre%20ne+letne+in+mese%20ne+temperature+zraka+po+meteorolo%20%9Akih+postaja+h%20C+Slovenija&path=../Database/Okolje/01_ozemlje_podnebje/10_01561_podnebni_kazalniki/&lang=2 [citirano 12. 3. 2014].

Pripravili: Andreja Dobnikar in Špela Čekada Zorn

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

ISBN 978-961-03-0343-5

9 789610 303435